

ABONAMENTUL:

Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACȚIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscriptele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Pacifismul platonice.

Arad, 20 Noemvrie.

Charles Irénée Castell, abate de Saint Pierre, a publicat la 1710 un „projet pour la paix perpétuelle”, care a fost tradus în aproape toate limbile culte.

„Oameni nu vă uciideți... Războiul este bestialitate... Iubiți pacea, unica bogăție a vieții. Nu supuneți urei glasul și sufletul vostru, căci ura nu este răzbușnarea omului nobil, ci a bestiei de codru. Dacă aveți dureri și neajunsuri, suferiți-le cu răbdare creștinească, căci moartea împlinește așteptările voastre: dă odihnă și acelui împilat și acelui, ce lovește... Iubiți-vă oameni, căci viața este pentru puțină vreme ca să-o cunoașteți”.

În urma apelului înflăcărat a apărut „la brillante phalange”, în care făceau parte Rousseau, Montesquieu, Voltaire, Herder, Leibnitz, Kant și Lessing.

Dar revoluția franceză și napoléonismul au sguduit din temelii pacea Europei și din „brillante phalange” nu s'a ales nimic. După liniștirea furtunei contele Cellon, un histolog și politician de frunte, conchiamă un congres al pacifismului la Geneva (1830) și se fondează cea dintâi ligă pentru pace. La 1847, quakerul Burritt lansează apel pentru ținerea unui congres pacifist în Bruxella, (1848), pe care l'au urmat congresele dela Paris (1849), Frankfurt (1850), Londra (1851).

De atunci încoace politica pacifistă a început să facă însemnate progrese. Imediat după războiul franco-german, se inițiază un congres de pace la Haga, în care se studiază din punct de vedere filosofic și social situația

Germaniei și Franței. În contra voinței lui Bismarck, partidul social-democrat german primește în aplauze unanime protestul antimilitarist al sindicalistilor francezi — și coaliția internațională sindicalistă anglo-germano-franceză părea a fi înfăptuită, după pășirea lui Burno pe teren, care dimpreună cu Keir Hardie, Lloyd George, au luptat din răzputeri pentru pacificarea Europei.

La inițiativa țarului Rusiei, în Haga, s'a clădit palatul păcii, care era deja un consul facultativ, căci în desbaterile comisiei internaționale pacifiste au luat parte aproape toate puterile Europei, ba chiar în urma unui concordat America, Japonia și China, au intrat în comitetul pacifist, asigurându-li-se câte două voturi.

Dar înafară de pacifismul oficios, funcționa și unul privat.

În America s'a alcătuit liga generalului Booth, în Franța s'a fondat liga dreptății în frunte cu senatorul d'Estournelles de Constant, în Austria pacifiștii s'au întrunit într'un comitet, pe care îl prezida baroneasa Alberta de Puttkammer, cardinalul Gibbons, senatorul Bryan, prințul Petru Krapotkin, deputatul Bebel, Jaurés, Liebknecht, Maximilian Harden, Bernhard Shaw, Upton Sinclair — iată numai câteva nume din internaționalismul pacifist.

Pacifismul a fost însă totdeauna platonice și valoarea lui reală se reducea la proporțiile unui individualism pronunțat. Pacifismul era confundat și nu arare-ori, cu „antimilitarismul”. Din punctul acesta de vedere fort chabrol-ul însemna o etapă a pacifismului, până ce de fapt era o mascaradă sovino-reacționară a unui deputat. „Pacifiștii”

și chiar teoreticianii, susțineau ideea că numai militarismul amenință pacea, și chiar și cele mai luminate inteligențe, d. p. un Krapotkin, uitau că militarismul reprezintă totdeauna o organizație capitalistă, căci apără nu numai *interese* etice, ci și interese materiale. Flota engleză nu s'a făcut ca să controleze discursurile antirăzboinice din diferitele halt-uri englezești și nici ca să apere libertatea street-urilor, ci ea apără o serie de interese materiale a Angliei.

Militarismul german este absolut în serviciul intereselor mercantilor-comerciale ale Germaniei. Vedem în actualul războiu, când armata germană colonizează, prepară drumul industriei germane în Africa centrală. „Pacifismul” n'a putut să fie deci platonice, îndată ce ataca fundamental existența materială a unui stat. Rivalitatea economică dintre state este atât de mare, încât a exclude războiul din principii puritaniste, este cu desăvârșire imposibil. Surplusul industrial al unui stat cere teren. Comerțul și industria sunt cele mai puternice stimulatoare de războiu, căci nu simțemintele naționale și pretențiunile sociale tind spre un irentism, ci *progresul material* al unei țări. Îndată ce o țară ajunge la maximul perfecției sale materiale, pretențiile morale întrec pe acele normale. Elveția, Olanda, Danemarca ori celelalte state mici: România, Bulgaria, Serbia, Grecia, îndată ce sunt lipsite de terenul exportului și importului — sunt involuntar apărate către sferile de interes ale unor alte state și nu greșim, dacă susținem, că războiul mondial l-a provocat antagonismul dintre capitalismul german și englez pentru câștigarea terenului exportativ din Balcani și Africa...

Vedenii.

In miez de noapte cineva 'n ogor
S'aude 'ngrozitor strigând la boi...
Și ară greu ogorul din zăvoi
Și strigă răgușit și cobitor...

E Gheorghe par'că... Glasul e al lui...
Și-al lui e mersu 'ncet și măsurat...
El strigă pe ogorul blestemat
Pe urma grea a boilor sătui...

Ah! somnul greu, chinuitor și greu...
De mult e Gheorghe mort... demult, demult...
Dar par'că graiul îl ascult
Și-l văd în nopți, în vis, îl văd mereu...

I. Negură.

Teatrele din România.

— Dela corespondentul nostru. —

Numirea dlui *Al. Mavrodi* ca director general al Teatrului Național din capitala României ne-a umplut de bucurie. Este bun și cuminte obiceiul a pune în fruntea instituțiilor culturale oameni subțiri, cu pricepere și gust ales, gata de jertfă chiar pentru spiritul de pătrundere în mizeriile vieții de artist. Și este mare mizeria în viața literară ori artistică. La noi artistul dramatic inteligent și talentat nu este răsplătit cu onorarii braziliene, cum se face cu actorii mondiali, și poezii noastre dramatice nu încasează tantieme enorme, ca să-și poată cura indispoziția sufletească în Lahuari ori Monte-Carlo. Viața de artist oscilează între renunțare la plăcerile lumesti și între polita, care ajunge la scadentă — și visul viitorului acopere idealul cultural, de-a servi artiștilor noștri viața pe tavă de aur. Deocamdată rămânem la ceaunul de mămăligă și la mititei...

Numirea lui *Al. Mavrodi* ca director general al teatrelor a ușurat situația acelor, cari nu-si pot număra pe miniștri ori pe ministeriabili între prieteni, ci cari manifestând talentul lor isbutesc nu arareori să-și sfârșească viața ca pensionarii cutărei case de sănătate. *D. Mavrodi* este un vechiu și iscusit publicist, de ani de zile se inspiră de viața noastră dramatică și

cronicele sale dramatice, ce le iscălea în marile ziare din capitală l'au făcut temut și apreciat critic teatral. Nu știu cum își va începe activitatea noul director, căci până astăzi, nu putem face bilanțul operei dsale, vedem însă, că *d. Mavrodi* este adânc pătruns de dorul muncii și a inovațiilor artistice, căci dela început promite a înjgheba un repertoriu, care face onoare Teatrului Național.

Teatrul Național și-a început stagiunea cu „Ovidiu” de Alecsandri, neîntrecuta și lirică dramă a marelui poet naționalist, în care pulsează sentimentul patriotic al strămoșilor noștri Latini. Firește, succesul piesei a întrecut orice închipuire. În vremurile actuale, unitatea noastră culturală nu mai este discutabilă, elementul român plânge și se bucură în-întregime. Și nu exagerez, spunând, că la prima reprezentare a Teatrului Național publicul era emoționat până la lacrimi, căci în soarta poetului latin era par'că simbolul vieții unui neam. Au urmat în șir multe alte piese, stârnind aceleasi senzații de profundă emoție: în „Hamlet” *d. Aristide Demetriade* a fost neîntrecut și nu credem, că va fi cineva, contrastând părerea noastră susținându-o, că astăzi: *Ar. Demetriade* este unul dintre cei mai mari artiști români. *Ar. Demetriade* posedă nu numai instinctul și nervul dramatic, ci și o bogată cultură intelectuală, indis-

Pacifismul a trebuit să rămâie deci platonice, căci țările nu sunt conduse de sentimentul altruistic, ci de interes. Sentimentul ar fi lăsat în întregime Louvain-ul, catedrala din Reims, etc. *Raison*-ul dictează însă altfel. Dacă armata germană n'ar fi trecut peste trupul victime, poate astăzi comanda supremă la Berlin ar duce-o Joffre. Sentimentalismul este scuza poezilor, dar nici de cum nu poate fi acceptat în viața unui stat. Statul este nemilos și neînduplecat în voință — egoismul lui s'a potențat în cursul vremii cu consecințele războaielor.

Din istoria lui Napoleon au învățat aproape toate statele. Un stat nu-și jertfește programul de progres industrial pentru câteva statui ori pânze, și „pacifiștii” uitau totdeauna că războaiele nu se poartă pentru ideal și instinct, ci pentru interes. Pacifismul platonice a supraprețuit însă calitățile sufletești ale unui popor. După lozinca pacifiștilor, „omenimea este nobilă”, „gata de jertfă”, „cinstită și blândă”, pe care numai autocrațiile și militarismul o amenință, deci lupta ce o duseră în numele păcii, era Don-Quixoteană, căci luptau împotriva sfârșitei, când lupul le sta la spate... Militarismul și autocrația sunt produsul unei concepții de stat și *en masse* ele sunt formate din însăș spinarea poporului.

Instinctul de conservare al tradițiilor este prin urmare nu numai primul punct din programul militaristilor, ci fundamentul progresului unui popor.

Adânc se simțesc aceste, îndată ce interesele de rasă anihilează orice interes umanist. Deputatul Frank cade pe câmpul de luptă pentru Germania și *Anatole France* luptă contra Germaniei. Indată ce interesele de rasă sunt amenințate în germen de interesele superioare ale omenimei — interesul josnic, rudimentar, bazat pe ură, rămâne glorios. Analizați războiul, și veți vedea: internaționalistii se înrolează sub drapelul tricolor, sindicalistii votează unanim bugetul militar, socialistii asistă volens-nolens la deruta himerei solidarității universale — și pacifismul devine utopia dureroasă a unui congres de elită. Ca o beție dureroasă, amintirea pacifismului ne înduioșează. „Ami de la paix”! Ne răsună încă primele cuvinte ale manifestului de Paris. Ne aducem aminte de congresele din Suedia albastră, la care femeile aduceau porumbei cu cioc roșu în mâni

și bărbați necunoscuți, Australieni se sărutau cu Francezi și-și spuneau:

— „Feuille verte de muguet. Bon jour confrère...”

Și de ce e tăcere mare în sălile palatului de pace?

În ajunul congresului dela Berna, un „congres de pace” au trebuit să se spună cuvintele aceste. Vor fi poate unii naivi, cari

asteaptă izbânda acestui congres și ca rezultat: pacea, dar acestor, nu foarte numeroși, li se va spulbera speranța.

Pacea nu o fac „pacifiștii” și nici „congresiștii”, sosiți cu purpura iubirei pe față din diferitele centre ale lumii, — ci armatele obosite.

Iar astăzi încă nici poilu-ul, nici John Bull, nici kaiserul nu sunt obosiți.

Quadruplica și Grecia. Interesele, datoriile și angajamentele Grecilor.

Arad, 20 Noembrie.

Zilele trecute am dat deosebită atenție conjuncturilor între cari a ajuns astăzi statul balcanic Grecia. Atitudinea împătritei înțelegeri față de ea este tot mai amenințătoare. *Le Temps*, organul ministerului francez de externe, dela 13 Noembrie are următorul prim-articol, pe care-l traducem aci pentru deosebita importanță actuală, reprezentând punctul de vedere al Quadruplicii.

Informațiunile cari privesc Grecia sunt contradictorii și lipsite de claritate. Ele aduc perplexitate în spirite. S'a anunțat rând pe rând că dizolvarea parlamentului este amânată ori nu mai s'a încercat să se amâne. Însă publicația decretului oficial arată că guvernul grecesc este decis să ia lupta față de opinia publică dominantă a țării și că nu ezită să licențieze un parlament a cărui alegere din lunie din urmă nu iscă nici o neînțelegere. De altă parte, *Gazette de Cologne* (*Kölnische Zeitung*, N. R.) pretinde că regii Greciei, Bulgariei și României vor avea în București o întrevedere de mare importanță. Această întâlnire va însemna încheierea negociațiilor angajate astăzi între trei curți și va inaugura o politică evident favorabilă imperiilor centrale.

Informațiunea organului oficial german atrage atenția asupra pasagiului din comunicația făcută Marți de președintele de consiliu elen împătritei înțelegeri, prin care guvernele ei erau avertizate față de publicațiile tendențioase destinate să altereze bunele raporturi cu Grecia.

D. Dragumis a discutat publice, într'adevăr, cu publiciști din Atena ipoteza: ce va face guvernul elen când o retragere a Sârbilor pe teritoriu grecesc ar implica necesitatea să aleagă între două soluțiuni: să-i dezarmeze sau să nu mai rămână neutri.

D. Zaimis s'a silit să reducă la proporțiile adevărate examinarea teoretică a acestei probleme de drept internațional. Însă el n'a spul-

berat cu totul impresia rea provocată de această discuțiune de principii. Se știe în capitalele Ententei că presa germanofilă din Atena a pus această teză. Surpriza este cu atât mai mare, că s'au găsit membri ai guvernului cari n'au neglijat teorii cari sunt în contradicție cu declarațiile oficiale cele mai recente și cu datoriile pe cari onoarea și tratatele le impun Greciei.

Când d. Zaimis a indicat dlui Pașici rezonanțele pentru cari a crezut că alianța greco-sârbă nu mai are putere el nu numai n'a contestat că există, ci pretinse, dimpotrivă, că „interesul comun” cere să fie rezervate forțele grecești în vederea unei utilizări ulterioare mai eficace. D. Sculudis va putea considera în categoria mijloacelor mai apropiate pentru salvagardarea intereselor celor două țări desarmarea soldaților sârbi, cari luptă și pentru existența patriei lui? Datoriile alianței nu pot consista în a agita într'un chip oarecare pe Germani să treacă peste gâtul Serbiei „lanțul care să o sugrumă” cum cere o foaie oficioasă berlineză. Trebuie să reamintim că Grecia a provocat trimiterea de trupe franceze și engleze pentru a ajuta pe Sârbi? Și debarcarea aliaților la Salonic a primit dela autoritățile grecești tot sprijinul și asistența care puteau să o aștepte forțele puterilor ce garantau independența grecească. Însăși d. Sculudis nu și-a asumat declarațiile dlui Zaimis relativ la atitudinea amicală a guvernului regal cu privire la efectivele aliate debarcate la Salonic?

Lupta politică angajată între partizanii și adversarii dlui Venizelos nu poate să ne distragă ca să uităm interesele grecești, datoriile și angajamentele lor. Influențele germane cari susțin și incurajează pe dușmanii marelui patriot elen n'au altă țintă decât să exploateze în profitul Germaniei certele pe cari le iscă. Prin teroare agenții Germaniei vreau pierderea și desonorarea Greciei. D. Sculudis a declarat că „are întreaga conștiință a adevă-

pensabilă astăzi fiecărui actor, căci vedem la străini pe un Monet-Sully, Bassermann, Moissi, Lucien Guitry, Paul Wegener, Beerbohm-Tree, reprezentând nu numai suflet dramatic, ci și un rafinament artistic neaccesibil decât prin cultul intelectualității. În cultură estetică poate numai răposatul Liciu l'a întrecut pe d. Demetriade și din pricina aceasta, orice creație a dsale o primim cu atenția cea mai mare. În rolul Ofeliei a jucat dna El. Mihailescu, pe care o cunoaștem din străduințele sale dramatice, dar asemuindu-o dsoarei Mărioara Ventura, ori Tinei Barbu, ajungem la convingerea că roluri clasice nu se potrivesc de eminente staționară a primei noastre scene. Celelalte roluri au fost susținute cu succesul cunoscut de dna C. Demetriade, dnii Bârsan, Belcot și Bulfinschi.

Teatrul Național a mai întregit repertoriul său cu câteva reprize: a pus pe scenă piesele dlor: Caton Theodorian: Bujoreștii, și *Câni*, de d. Haralamb Lecca. Ambele piese sunt discutabile din punctul de vedere al artei dramatice moderne. Critica serioasă a Bucureștilor susține de pildă de *Bujoreștii* dlui Caton Theodorian că este o piesă foarte slabă, care nu întrece valoarea pieselor dlui Nicolau, Herz ori Florescu. Și cu toate acestea „Bujoreștii” a făcut o serie la Teatrul Național. Este o piesă de analiză, în care se stabilește definitiv reputația Ardelenilor, dar încolo în-

zadar am încerca să cunoaștem sinceritatea patosului dramatic, istoria e lividă, scenele obositoare, dialogurile forțate, jocul neîntrecut al actorilor — cei mai eminenti artiști ai Teatrului Național — duce însă la izbândă piesa.

Mult mai norocos d. Haralamb Lecca o isbutit cu „Câni” săi, să ne lege atenția de subiectul unei piese, care în condiții normale ar fi rămas în sertarul directorului. „Câni” este o piesă de psihologie — nu este superioară Casta Divei, ori Jucătorilor de cărți — tratează însă ingratitudea omenească cu un superior simț de artă. Piesa însă n'a plăcut, căci publicul este obosit pentru dialoguri, ce seamănă a fi culese din creștomatiile dramatice — și rolurile fiind exagerate, artiștii teatrului au slăbit cu interesul lor față cu piesa dlui Lecca. N'a avut noroc Teatrul nici cu „Asilul de noapte” al lui Maxim Gorki, care astăzi nu mai reprezintă realitatea, ci numai o impresie din trecut, iar personagiile piesei vorbesc într'un limbaj trivial, sexualizat, care nu poate mulțumi decât curiozitatea unui nevropat.

„Cocuta” a rămas fără răsunset.

S'a ris însă, cum totdeauna se ride, de piesele lui Caragiale. S'au jucat: „O noapte furtunoasă” și „O soacră”. Interpretările clasice ale lui N. Soreanu, cel mai mare artist comic al nostru, ne rămân neuitate. Și neuitat ne va rămânea totdeauna singurul dramaturg român, care a putut pătrunde pe scenele Europei. Da, în ac-

tuala generație a dramaturgilor, înzadar vor încerca unii să vestezească laurii lui Caragiale. Înzadar vor scrie, subiecte străni, dnii Eftimiu, Herz și ceilalți industriași ai teatrului „Coșii roșii”, „Ave Marii”, „Paianjen”-i, Caragiale va rămânea deasupra lor, ca un bloc de marmură, deasupra lutului oleios. Și d. Mavrodi se poate convinge și de astădată că a „menaja” umbra lui Caragiale nu înseamnă a favoriza soartea văduvei marelui nostru dispărut, ci a satisface dorinței publicului de-a-ș potoli simțimintele nobile în dialogurile de-o drăcească vervă ale lui Caragiale. Caragiale nu este dramaturgul mahalalelor și nu este psihologul canalilor, cum a îndrăsnit dintr'o înălțime olimpică să constate cu o competență ridicolă un „ilustru” critic. Caragiale este Plaut-ul nostru. Fără el n'am avea astăzi o promisiune de-a intra și noi în șirul popoarelor mari, cari dau lumii dramaturgi mari și publicul bucureștean a sancționat par'că părerea aceasta: la reprezentările „Soacrei” și „Noptii furtunoase” teatrul a fost tixit.

Ultima „noutate” pe care a pus-o pe scenă d. Mavrodi este: *Amicul Teddy* o comedie în trei acte de André Rivoire și Lucien Bernard, oare n'a putut stârni succes. Creațiile americane ale dlui Radovici n'au plăcut. Asemenea s'a ris puțin de glumele dlui Belcot, iar tânărul Iancovescu, o speranță mare a scenei ro-

ratelor interese ale țării sale și a tot ce datorește puterilor protectoare, și nu se va îndepărta dela o linie de conduită amicală față de ele”. Nu punem la îndoială sinceritatea, iar dacă, prin acte contrare acestor cuvinte, cari sub presiunea germană ar împinge pe guvernul dela Atena să nu țină seamă de asigurările lor amicale, nu ne mai rămâne decât să luăm măsurile ce le impune situația.

D. Briand, asumându-și direcția afacerilor externe, a dat Greciei dovezi de simpatii evidente pe cari le-a recunoscut îndată guvernul din Atena. Însă se va înșela în cetatea lui Pericles oricine va crede că această prietenie este oarbă până la slăbiciune. Lecțiuni recente avertizează Quadruplica față de declarații cari ar fi contrazise de fapte. O atitudine care ar rezerva aliaților vorbe dulci, în timp ce în realitate se va servi direct ori indirect cauza dușmană, nu va putea fi luată decât ca o dovadă de dușmănie.

Campania din Orient, începută târziu de aliați, se va continua. Călătoria lordului Kitchener pe noul teatru de război, vizita dlui Denys Cochin trupelor noastre din Salonic arată că proiectele germane vor provoca în peninsula balcanică aceeași opoziție ca pe celelalte fronturi. Silințele Quadruplica se fac pentru a împiedeca pe Turci și Bulgari de a prepara instalația Germanilor în sudul Dunării și pe râurile Asiei. Noua coordonare a acțiunii militare a celor patru puteri, anunțată de șefii guvernelor franceze și britanice, dd. Briand și Asquith, pentru ca operațiunile pe fiecare front să fie conduse conform unui plan unitar, care privește întreg războiul mondial, evidentiază faptul de a nu renunța pe nici un front la nimic față de dușman.

Câți Români sunt în Serbia și unde locuiesc?

Ce spun unii din călătorii străini despre Români din Serbia?

După cum se știe Germanii au cucerit partea de miazănoapte-răsărit a Serbiei și Bulgaria partea de răsărit.

Locurile cucerite de armatele aliate germano-austro-bulgare sunt locuite în marea lor parte de către Români. În partea de miazănoapte-răsărit a Serbiei sunt județe locuite numai de Români. Astfel sunt județele Timocului și ale Krainei.

Numărul acestor Români trece de 300.000 de suflete.

Despre statornicirea Românilor în Serbia părerile sunt împărțite. Cei cari au scris asupra acestui subiect nu se împacă unii cu alții.

De pildă marele geograf francez *Elisée Reclus*, în monumentală sa lucrare, intitulată: *Nouvelle Geographie Universelle* spune următoarele:

„O mare parte din Serbia de răsărit aparține în

mâne, a avut momente de fatigitate. „Amicul Teddy” este departe de a fi de spiritul „Le roi”-ului lui Flers și Caillavet și par’că nu reprezintă umorul franțuzesc irezistibil. D. Mavrodi a înțeles cu prisosință aceasta, căci nu are de gând să o țină mult pe așis.

Într’atâta aș fi rezumat activitatea primei noastre scene: autorii pregătesc nemurirea lor, iar actorii îi ștălesc ca să jertfească pentru un debut fericit ori nefericit statuia ce le-ar ridica-o națiunea românească din fața Universității ori a Teatrului Național. Dar nemurirea foarte problematică, va sosi deocamdată, în forma făgăduielilor date de autorii români de-a contribui cu munca lor la îmbogățirea repertoriului primei noastre scene.

Dintre scriitori vor prezenta Teatrului Național piese dnii: *Barbu Ștefan Delavrancea*: „A doua conștiință”, dnii *Herz, Nicolau, Eftimiu* (în colaborare cu regina României), iar dintre scriitorii de peste munți d. *Emil Isac*, care a anunțat direcțiunea Teatrului Național, că în anul acesta o să-și înainteze piesa.

Nu pot încheia cronica fără să-mi aduc aminte de noul „Teatru regina Maria”, înjghebat astă toamnă. Este un teatru de coalițiune, căci fondatorii lui sunt: doamnele Voiculescu,

chip etnologic neamului năvălitor al Valahilor. În toate vremile, mulți Țintari sau Români din miazăzi au trăit în țară în mici colonii de zidari, dulgheri, cărămidari; dar ei sunt acum întrecuți în număr de Români din miazănoapte. După războiul neatârnat pământuri întinse, prăpădite de război, aflându-se fără stăpân, cărmuirea sârbească s’a gândit atunci să le dea de pomână țăranilor români cari s’au îndatorat să le muncască. Mulțime de Vlahi primară numaidecât și fugind de „Regulamentul organic” prin care țara lor îi osândește la o robie adevărată, au umplut satele părăsite și au înfrumșet țarinele cu recoltele lor. Muncitori economici și mai bogați în copii decât Sârbii, s’au întins încet-încet în jurul lor și unele din coloniile au trecut Morava. Precum în Banat și în celelalte părți ale Slaviei de miazăzi, un mare număr de sate, odinioară sârbești, au ajuns românești, tot așa și multe familii al căror nume ne arată limpede obârșia slavă și-au uitat strămoșii lor și s’au latinizat cu desăvârșire. Români imigrați pun deasemenea mult zel să învețe copiii lor, și în județele lor școlile sunt de două-ori mai numeroase decât în restul Serbiei, cu toate că învățământul se face în limba slavă. Este de ținut minte că coloniile românești au reușit mai bine în Serbia chiar decât înșiși imigranții sârbi”.

Gavrilovici în articolul Serbia din *La Grande Encyclopedie* ne spune:

„Românii locuiesc în Serbia de răsărit între Morava și Timoc. Locuitorii dela granița răsăriteană îi numesc țăranii (români), ceilalți poartă numele de inguriani (ungureni), ceea ce arată că unii au venit din Valahia; ceilalți din Banat. Când s’au așezat acești Români în Serbia nu se știe bine.

În prefața *Cântecelor Românilor din Serbia*, E. Picot spune: „Cântecul istoric pe cari le-am cules fac parte toate, fie din cel din urmă ani al veacului al XVIII-lea fie din cel dintâi pătrar al veacului al XIX-lea. Ele dovedesc că așezarea Românilor în Serbia nu datează, după cum s’a spus, dela introducerea regulamentului organic rus în Valahia, dar se ridică la o epocă mai veche”. Ni se pare că această epocă — spune Gavrilovici — nu poate fi mai veche ca a doua jumătate a veacului al XVIII-lea”.

Din aceste citațiuni am văzut că *Reclus* pune așezarea Românilor în Serbia pe vremea „Regulamentului organic”. *Picot* o socotește pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea, iar *Gavrilovici* „nu poate fi mai veche ca a doua jumătate a veacului al XVIII-lea”.

Așezarea Românilor în Serbia, fie că ei au venit din miazăzi, din împărăția grecească, fie că ei au venit din miazănoapte, Banat sau Tara-Românească, este cu mult mai veche decât o socotesc cei trei scriitori de mai sus.

Dovezi sunt multe. Vom aduce unele din ele pentru a susține cele spuse de noi:

Ștefan Nemanja, marele jupân al Serbiei, restaurând mănăstirea Chilandar între anii 1198—1199, dă acestei mănăstiri pe lângă multe sate, moși, vii și alte și o colonie de Vlahi adică Români. Acești Vlahi locuiau în județul *Radovo*: „et in Valachorum partibus et Georgii et omnium Vlachorum centum Septuaginta” (Hurm. I. 2 p. 771).

În două acte date între anii 1222—1228 de *Ștefan*,

Ventura, Sturdza și d. Tony Bulandra. La „Teatrul Modern” se joacă într’adevăr artistic. Piese, ce le alege noua direcțiune sunt capo d’opere dramaturgiei franceze. „Îndrăgostita” de Porto-Riche este o piesă, în care arta neîntrecută a d-soarei Mărioara Ventura, în rolul Germaine-i Feriand ne-a sguduit adânc... D-soara Ventura este astăzi o glorie a Teatrului românesc și Teatrul Regina Maria și-a asigurat viitorul angajând puterea de mână întâi. În „Îndrăgostita” am mai admirat pe vechea noastră simpatie domnul Manolescu (Pascal Delannoy) și alături de d-sa d. Tony Bulandra a știut în rolul spiritualului Erenne Feriand să rămâie discret. Noul teatru este foarte apreciat de lumea bucureșteană și este bine cercetat, o speranță mai mult, în învingerea definitivă a Thaliei române.

Teatrul liric și-a format o trupă de operă și operă comică și cântă indeosebi din repertoriul italian (Rigoletto, Ballo in Maschera etc. Aida) și din ansamblul ei fac parte dnele Rucomo, Rodrigo, Margareta Rădulescu, L. Dores — iar dintre domni: d. Jean Athanasiu, Folescu, Sterian, Aurel Costescu, Rabega, Livezeanu, Romulus Vrăbiescu etc.

Ștefan Dumbravă.

cel dintâi crai încoronat al Serbiei, care reînnoiește mănăstirea actul din 1198, pomenește și el de colonia de Vlahi care slujia mănăstirii. (Hurm. ibidem).

În anii 1234—1240 sunt Rimâni în Serbia. Ei sunt pomeniți în actele lui *Matei Ninoslavus*, marele ban al Bosniei și în actul lui *Nicolae Doniseto*, tot ban al Bosniei.

Deasemenea *Românii din Serbia* mai sunt pomeniți și în actul din 1249 al lui *Matei Ștefan*, mare ban al Bosniei, în 1253 în actul principelui de Ragusa, *Marsiliu George*, în anii 1275—1321 într’un act al craiului sârbesc *Ștefan Uros II*, și într’un alt act dintre anii 1293—1302 prin care craiul sârbesc de pe acea vreme întărește daniile făcute mănăstirii Chilandar de marele jupân al Serbiei *Ștefan Nemanio* în 1198. (Hurm. I. 2. pag. 805).

Din aceste acte ni se dovedește limpede că *Românii au viețuit în Serbia din veacul al XII-lea*.

Un alt fapt că *Românii* sunt mai vechi în Serbia decât cum spun cei trei scriitori dela începutul acestui studiu, este și următorul:

„În pitoreasca regiune a Crainei sârbești — ne spune d. *G. Blaș* în *Bul. Mon. ist.* — între văile Moravei și a Timocului, pe drumul dela Paracin la Zaičiar și la poalele puternicei mase a muntelui Rtani, se găsește ascunsă printre dealurile bogat împădurite o mică biserică, astăzi în ruină.

E *Lopușnia*, care prezintă pentru noi, *Românii*, un deosebit interes, fiind zidită la 1501 de către *Radul-cel-mare Domnul Țării Românești și Gheorghina Părcălabul*”.

Craina e locuită în bună parte de Români. Din 100 de mii de locuitori cât are județul Craina marea majoritate a locuitorilor sunt Români. Craina are viile cele mai bune din întreaga Serbie și produce un vin care poate sta alături cu cel de Bordeaux.

Se pune întrebare aici, Dacă la 1501 n’ar fi ființat Români în Serbia, Radu și părcălabul Gherghina ar fi ridicat el oare această biserică? Domnul Țării Românești împreună cu Gherghina sunt chiar zugrăviți pe zidul despre miazănoapte și pe cel despre apus al naosului. Domnul poartă o barbă scurtă, are coroană pe cap, și ține biserica în mâinile lui.

Deasupra ușei ce duce în pronaos se găsește următoarea pisanie:

„Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, acest (sfânt hram al sfântului arhieru) și tăcător de minuni *Niculae ziditu-l’au cel întru Hristos Dumnezeu iubitor și Domn lo Radul Voevod și Domn a toată Tara Românească și marele părcălab jupân Gherghina, în vremea egumenului ieromonah Ghelarie, în a. 7009 (1500—1) și s’a zugrăvit în vremea egumenului ieromonah Teodor, cu osteneala și cheltuiala robului lui Dumnezeu cneazul Bogoa și a doamnei sale Mara și a fiilor săi, în anul 7019 (1500 crugul soarelui 19, al lunii 8, idicțiunea 13, epalita 2, tcmelia 3, luna Octomvrie 26 zile”.*

Gherghina părcălabul care zidește împreună cu Radu-cel-Mare biserica din Lopușnia, este unchiul lui Radu.

Aceasta ne-o spune însuș *Radul-Voevod* în hrissovul său de întărire din 15 Decembrie 1501 dat mănăstirii Nucet: Pe care a îndălat-o dintr’un început cinstitul dregător și unchiu al domniei mele, jupân Gherghină părcălabul”. (St. Nicolaescu: *Doc. Slavo-române* p. 9).

Din hrissovele pomenite mai sus oricine poate vedea că cele susținute de *Reclus*, *Picot* și *Gavrilovici* sunt răsturnate cu totul. Nu în veacul al XVIII-lea sau pe vremea „Regulamentului Organic” s’au așezat Români în Serbia, ci așezarea lor datează înainte de veacul al XII-lea.

D. Caselli.

PENTRU „ALBUMUL DECORAȚIILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Refacerea alianței balcanice?

Inițiativa guvernului român.

Ce-l cu schimbările în guvernul român? — Ce crede azi d. Titu Maiorescu? — Tratatule înțelegerei cu România. — Italienii cred într-o intervenție din partea României.

Arad, 20 Noemvrie.

Aflăm din ziarele bucureștene, că semi-oficiosul otoman „Sabah” din Constantinopol, ocupându-se de situațiunea din Balcani, scrie următoarele:

— „In ultimul timp relațiunile între Bulgaria și Grecia, au devenit destul de cordiale. Asigurările formale date de guvernul din Sofia, că Bulgaria nu urmărește decât întregirea neamului prin ocuparea Macedoniei sârbești, au contribuit mult pentru ameliorarea relațiunilor dintre ambele țări. Promițând Bulgariei pământuri elene, quadrupla-înțelegere nu făcea decât să alimenteze un permanent antagonism între aceste țări, antagonism înălțurat acum, în urma asigurărilor de mai sus, date de guvernul bulgar.

După știri sosite din București, Sofia și Atena, guvernul român în dorința de a împedea pe viitor amestecul puterilor Quadruplei în Balcani, a făcut propuneri pentru încheierea unei alianțe între România, Bulgaria și Grecia.

Dacă tratativele angajate în această direcțiune vor duce la bun sfârșit, România va dejuca cu desăvârșire intrigile Quadruplei în Balcani.

Noua alianță va avea apoi darul să garanteze multă vreme pacea în Balcani”.

Ziarul „Dimineata” dela 3/16 Noemvrie da următoarele amănunte culese din cercuri guvernamentale despre pregătirile ce se fac pentru remanierea cabinetului Brătianu:

— D. Brătianu n'a pus, până în acest moment, în discuția consiliului de miniștri chestiunea remanierii. De altfel nici nu se discută în consiliile de miniștri refacerea cabinetului. Dar atunci când primul ministru se va înțelege cu cei doi-trei fruntași cu cari se sfătuiește de formă în chestiunile importante, va veni în consiliu pentru a cere colegilor săi să-i înlesnească remanierea reclamată de interesele partidului și de împrejurări. Și de obicei când șeful guvernului pune astfel chestiunea în consiliu, miniștrii se declară gata a-i prezinta demisiunile sau chiar li pun la dispoziție demisiile.

La această formalitate încă n'a ajuns primul ministru.

D. Brătianu însă ar fi spus că a rămas mulțumit de convorbirile avute cu d. Th. Stelian.

D. Stelian a refuzat până acum să-și manifesteze, în public, părerile d-sale asupra situației interne și externe, deoarece d-sa crede că dacă se ivesc deosebiri de păreri într'un partid, ele se pot aplatina în lăuntru partidului spre a se evita vre-o sdruncinare.

D. Stelian, spun unii fruntași, este în politica externă pentru îndrumarea unei acțiuni diplomatice care să înlăture orice echivoc, căci nu mai trebuie ascunse revendicările noastre naționale, iar în politica internă d-sa cere ca elementele de luptă, de muncă și de valoare ale partidului, cari au stat destul în rezervă, să fie chemate și ele la lucru.

Se crede că d. Brătianu va convoca o nouă consfătuire cu dnii Costinescu și Ferichide în care se va decide modalitatea remanierii.

Sunt două propuneri în cercurile diriguitoare liberale: unii, marea majoritate, cere o largă remaniere, așa ca să se înlesnească intrarea în guvern a d-lor Ferechide, Stelian, Vintilă Brătianu, N. N. Săveanu, Banu și chiar d. Orleanu, iar alții propun numai să iasă dnii Porumbaru și Morfun pentru ca să între însă trei și anume dnii Stelian, Ferechide și Vintilă Bră-

tianu, iar primul ministru să rămână fără portofoliu.

In câteva zile d. Brătianu va lua o hotărâre definitivă”.

Tot aci amintim, că — după informațiile ce avem din București — Luni la orele 10 dimineața a avut loc în casele dlui Toma Stelian o nouă consfătuire a d-sale cu câțiva amici din partidul liberal. A fost luată hotărârea ca ziarul proiectat să nu mai apară la 15 Noemvrie, cum se decisese acum câteva zile, ci după primele desbateri dela citirea mesagiului regal în parlament.

In cursul unei convorbiri pe care a avut-o corespondentul ziarului „Opinia” din Iași cu un personaj, care este în măsură să cunoască perfect gândul dlui Maiorescu, acest personaj a declarat:

— La d. Maiorescu am constatat o schimbare — sau mai bine zis am văzut hotărâre, într-o chestie unde până acum era oarecare timiditate.

Odinioară d. Maiorescu credea în posibilitatea unei neutralități definitive — cu asigurarea unor avantajii din partea Austro-Germanilor, despre a căror victorie nu s'a îndoit niciodată. D-sa însă avea o mare grijă de Rusia și credea că-i mai bine să nu facem războiu contra imperiului rus.

Acum lucrurile s'au schimbat. Situația pe fronturile de luptă este astfel încât d-sa crede că trebuie negreșit să declarăm războiu Rusiei.

Credința d-sale este că trebuie, cât mai repede posibil, de procedat astfel, încât tot ce se mai poate salva din interesele românești, să fie salvat”.

Ziarul rus „Rieci” are informația, că se urmează încă tratative între quadrupla și România. Se asigură din cercurile bine informate, că aceste tratative nu vor avea rezultat pozitiv și că România nu se va atașa Quadruplei. După știri din București în timpul din urmă șefii opoziționiști au încetat propaganda lor. Faptul acesta se atribuie politicii dlui Brătianu, care a afirmat că a câștigat opoziția de partea sa.

Cercurile politice românești caracterizează situația în modul următor:

E fapt, că Serbia își trăește ultimele zile. Immediat ce puterile centrale și Bulgaria au sfârșit cu Serbia, ele se vor întoarce împotriva Englezilor și Francezilor, pentru ca să-i alunge din Balcan. In cazul acesta România va fi încercuită și ea va fi silită să meargă cu puterile centrale. In prezent Rusia este în imposibilitate să poată trimite trupe în Balcan. Dacă ar putea-o face, ea ar fi făcut-o de mult aceasta.

Se anunță din Petrograd, că d. Diamandi, ministrul României la Petrograd, a dat o masă în cinstea delegațiunii românești venită aci din încredințarea guvernului român pentru a urma tratative directe cu guvernul rus în chestia importului român prin Suedia și Rusia. La masă au fost invitați și ambasadorii englez și francez din Petrograd. Un membru al delegațiunii române a declarat unui ziarist, că tratativele cu guvernul rus decurg favorabil. Terminând tratativele cu Petrogradul, delegațiunea română va merge la Stockholm, Paris și Londra și pe acelaș drum se vor întoarce în țară.

„Corriere della Sera” află dela corespondentul său din București, că ministrul de războiu român a fost autorizat să cumpere dela comercianți materii și obiecte pentru uzul armatei și anume: obiecte de metal, albituri, pânuri, articlii farmaceutici, mașini, materii pentru cale ferată, uleiuri, etc. Această măsură se explică în sensul că în România s'a ajuns la convingerea că statul român nu-și va mai putea menține multă vreme neutralitatea.

Misiunea lui Kitchener.

Englezii tot mai leagă speranțe de acțiunea balcanică.

Basel, 17 Noemvrie.

Pressa antantei atribuie o mare și decisivă importanță călătoriei ministrului de război englez. „Temps” ocupându-se pentru a doua oră într'un prmaticol cu misiunea lordului Kitchener scrie că ministrul englez de data aceasta nu face numai o călătorie de a trece în revistă situația trupelor.

Chestia expedițiunii în Serbia a adus la suprafață iarăș cele mai importante probleme ale antantei. S'a impus necesitatea de a găsi mijloacele cu ajutorul cărora s'ar putea crea o legătură strategică a operațiunilor în curs pe diferitele fronturi.

Acest scop l'a avut — scrie „Le Temps” — călătoria lui Joffre în Italia și la Londra, precum și vizita lui D'Amade în Rusia. Generalul Gourand a desfășurat la Roma o activitate în aceeaș direcție. Directiva, care o va da lordul Kitchener operațiunilor din Orient va fi dovada armoniei între Franța și Anglia. Participarea Rusiei și Italiei e o chestie indubitabilă și așa expedițiunea balcanică va avea un caracter de comunitate. Antanta are de recâștigat vremea pierdută și așa va obține numai greu un succes nemijlocit. Dar — continuă ziarul francez — in viitorul apropiat situația se va schimba. La îndemnul lordului Kitchener se va începe acțiunea energică de mult așteptată. In cât privește cooperarea comună, nicidecum nu poate fi vorba de înființarea unei organizațiuni centrale, care să justifice până în cele mai mici amănunte agendele diferitelor armate. Nici un stat nu poate fi înduplecat să renunțe la conducerea neatârnată a trupelor sale. Dar există totuș o modalitate ca aliații să poată stabili până în cele mai mici amănunte agendele diferitelor armate. Nici un stat nu poate renunța la conducerea independentă a trupelor sale, chiar și pentru motivul că conducerea operațiunilor pretutindeni e condiționată de alte și alte circumstanțe. Se poate realiza însă, ca legătura între statele majore să fie mai strânsă. Consiliul de războiu comun poate realiza o armonie în acțiunile militare ale aliaților și totodată ar putea aduce în concordanță exigențele diplomației cu interesele de războiu. Afară de aceasta mai e necesar — cum s'a făcut în Anglia — ca fiecare guvern al antantei să centralizeze în țara sa activitatea militară și diplomatică.

Dacă acum două săptămâni antanta ar fi răspuns la întreprinderea Germaniei în Balcani prin o acțiune urgentă și hotărâtă legătura germano-bulgară n'ar fi azi un fapt accompli. De altcum aliații deși tardiv, vor năși cu energie în Balcan. Grecii pot vedea aceasta și din narritia lui Kitchener și Denis Cochin în Atena. Rezistența Sârbilor dă împătritei înțelegeri posibilitatea ca să repare, ceea ce a neglijat. Sosirea a noui trupe îi va convinge și pe cei cari mai stau la îndoială, că puterile antantei s'au decis să-l oprească pe dușman, ori în care parte ar căuta acesta biruința.

B. E.

**PENTRU „CARTEA DE
LAUR ROMÂNEASCĂ”**

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” orice act, dovadă de vitejie
:-: :-: săvârșită de eroii noștri. :-: :-:

Noui crâncene atacuri italiene pe platoul Dobardo.

Cartierul presei, 19 Noemvrie.

Numai pe câmpul de luptă german-francez se pot găsi lupte crâncene ca și acele cari bântuie acuma pe frontul sudvestic. Pe platoul Dobardo luptele urmează zi și noapte fără încetare. Soldații din pozițiile rândurilor dintâi nu pot s'adoarmă nici o clipă măcar și adeseori trebuie schimbați. Numai trupele pozițiilor din dosul frontului pot să se odihnească, să mănânce și să doarmă. Soldații se odihnesc în lăcașurile din interiorul stâncilor uriașe, luminate de reflectoare. Focurile infanteriei italiene nu încetează o clipă. Noaptea întreagă zboară bombele rachete. Artileria italiană nu pauzează nici noaptea, iar ziua își potentează și mai mult focurile. Canonadele încep de obicei pe la ora 9 dimineața și către amiazi devine îngrozitoare.

Asalturile italiene nu sunt orientate într-o singură direcție, ci pas cu pas cu înaintare înceată.

Infanteria italiană nu înaintază în linii rărâte, ci soldații pășesc strânsi unul lângă altul cu trupele aproape pressate ca heringile. Fiecare pas înainte ce-l fac, îl plătesc cu mare de sânge. Târâsc cu ei mulțime de saci cu nisip, că nu se pot mișca decât scutiți. În stâncile Carstului nu se pot construi tranșee ca în Rusia sau Serbia. Tranșeele d'acel sunt sparte în stânci.

Luptele apropiate au mare rol în războaiele de aici. Uciderea a luat proporții desperate. Într'un punct luptele apropiate au ținut o oră. Era o adevărată beție de ucidere, soldații se mușcau, se sfârticau cu furie. Adevărate grămezi de nerecunoscut zăceau în pământul scormonit al Carstului. În aceste lupte turbate, afară de baionetă, cea mai principală armă e granatul de mână. Această armă își are deja adevărații specialiști. Este soldat care nu dă greș niciodată în svârșitul acestor granate. Mulți soldați sunt de părerea că granatul de mână este cea mai geroasă și indispensabilă armă.

Ne putem da seama cu câte dificultăți au să lupte bravii noștri soldați; în acești munți de stânci în cari cu mare greutate li se pot transporta muniții, și chiar și apa de băut trebuie urcată în munți. Trupele noastre și-au construit și canalizație.

Politica Angliei în Orient.

Guvernul englez își ascunde intențiile cu privire la Orient. — Situația în Grecia e foarte îngrijitoare. — Scopul călătoriei lui Kitchener.

Rotterdam, 18 Noemvrie 1915.

În ședința de ieri a camerei engleze lordul Ribblesdale a întrebat guvernul că proiectele militare și politice privitoare la Orient luat-au oare o formă mai hotărâtă? În cursul discursului lordul Ribblesdale a mai întrebat, că adevărat e oare că generalul Munro a propus în raportul său încetarea asedierii Dardanelor?

Ministrul Landsdowne a refuzat să răspundă la aceste întrebări, motivând că, dacă ar răspunde, ar trebui să facă și unele comunicări camerei despre situația Serbiei, care însă se schimbă zilnic, și ar mai trebui să orienteze camera asupra situației din Grecia, care după părerea lui e foarte îngrijitoare. Trebuie să refuz a răspunde la aceste întrebări — a declarat ministrul — deoarece lămuririle cari ar trebui să le dau ar strica numai cauzei engleze în peninsula Gallipoli și în Egipt.

Privitor la raportul generalului Munro, ministrul a spus, că generalul comandant a adăos la raport și o scrisoare ca comentariu, care însă n'a fost suficientă pentru ca guvernul englez să ia vre-o hotărâre în aceasta chestie importantă, care are și latură politică de o însemnătate extraordinară; chiar din cauza aceasta a fost rugat lordul Kitchener să facă călătoria în Marea Mediterană. Landsdowne a mai accentuat marea importanță a consiliului de războiu care a avut loc în Paris și a adus aminte camerei declarația făcută de primul ministru Asquith despre independența Serbiei. În sfârșit ministrul revenind asupra discursului rostit de lordul Courtney în zilele trecute în interesul păcii, a declarat următoarele:

Momentul Pentru încheierea păcii încă n'a sosit — oricine ar vorbi despre pace, (Aprobări.) Tara care a fost mânăta în acest războiu se va arăta în oferirea de mijloace materiale tot așa gata de jertfă cât de mare îi este puterea morală; cu aceste calități va putea purta războiul până la terminarea lui glorioasă și victorioasă.

„Asasinarea preoților români din Ardeal”.

Arad, 20 Noemvrie 1915.

Cetitorii noștri știu, că dela izbucnirea războiului noi nu primim din România decât zările amice puterilor centrale. Nu avem, prin urmare, puțința, să urmărim cele publicate în zările de dincolo, cari fac propagandă pentru înțelegere ori sprijinesc politica guvernului român. Azi însă ni s'a pus la dispoziție Nr. 303 din 3 Noemvrie al ziarului „Epoca” dela București, care, cum se știe, este organul dlui Nicu Filipescu. În acest număr al Epocet, spre marea noastră mirare, pe pagina primă aflăm următoarea informație senzațională, pe care o reproducem aci integral:

În coloanele noastre am arătat la ce surghiuniri și la ce crime se dedau dușmanii de veacuri ai neamului nostru, în contra preoților și celorlalți sfătuitori suferți ai ardelenilor.

Cu toată rigoarea cenzurii „Românul” din Arad ne dă trista confirmare a sălbătăciilor maghiare.

Iată ce cetim în numărul din „Românul” sosit azi din Ardeal în capitală:

Cazuri de moarte.

„Tima Albu, proprietar, membru al congregației comitatului, a decedat subit în vârstă de 46 ani. În mormântarea s'a făcut în 9 Noemvrie n. în cripta familiară din Ghilad.

Augustin Beleş, paroh emerit, după lungi și grele suferințe a decedat în 7 Noemvrie n. în vârstă de 72 ani. În mormântarea s'a făcut în 8 Noemvrie n. în Șimand.

Iosif Pânța, administrator protopopesc, în vârstă de 78 ani. Decedatul a fost un preot cinstit și adevărat părinte al poporului său.

Înmormântarea s'a făcut în 5 Noemvrie n. în mod vrednic de răposatul, participând la înmormântare sub conducerea dlui protopop Petru Serb, 6 preoți și anume: Alex. Pop (Căpâlna), N. Popescu (Cocluba), Ios. Moga (B.-Urviș), Georgiu Cherecheșiu (Petigd), Georgiu Vereș (B. S. Miclăuș) și Teodor Iova (Rohani). Panegiricul l'a ținut sus numitul părinte-protopop, schițând pe scurt biografia răposatului și aducându-l ca model de păstorire. Îl jelesc: soția Saveta Ban, fiul Dr. Aurel Pința adv. (Tinca) cu soția Aurora Mețian și fiul lor Aurel, fiica Veturia cu soțul Iosif Popa și fiii lor: Demetriu, Vasiliu, Lucreția, Catița, apoi nepoatele: Cornelia, Silvia, Aurelia, — cuscii: Vasiliu Popa, Ioan Moț și Arma.

George Moody, din Mineu, comitatul Sălaj, după ce a slujit 60 de ani ca preot român, în Cehalul Român, a decedat în etate de 82 ani.

Alexandru Maior, preot, a decedat în 8 Noemvrie a. c. în vârstă de 72 ani.

Înmormântarea s'a făcut în 9 Noemvrie, în Nicula.

Sub această laconică și indiferentă înregistrare de moarte a slujitorilor religiei românești din Ardeal, se ascunde durerea și indignarea Românilor, și crimele descendenților lui Árpád.

Am fi fericiți să ne înșelăm...

Stăm uimiți în fața acestei informații. Ea denotă o absolută lipsă de scrupul și discațifică armele, prin cari se încearcă seducerea opiniei publice din Regatul-Român în favorul Quadruplei-Înțelegeri. Căci toți acei cinstiți preoți români, a căror decedat a fost anunțat cu durere în coloanele ziarului nostru, n'au fost „asasinați” și n'au fost victimele „descendenților lui Árpád”, ci au murit moarte naturală acasă la dânsii, încunjuțați de ai lor, și de regretele unanime ale fraților lor Români.

Deodată însă cu moartea lor regretăm adânc și faptul, că o parte din presa României se dedă la asemenea apucături, cari la nici un caz nu pot servi o cauză bună.

Rugăm direcția „Epocet” să binevolască a dispune reproducerea acestei categorice demintiri în coloanele ei și cu insistență rugăm totodată presa României să nu invenineze opinia publică de acolo cu asemenea neadevăruri.

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele comunicate oficiale:

Budapesta, 19 Noemvrie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul italian: Pe frontul dela Isonzo Italianii atacă din nou. Și de astădată, ca și la toate atacurile, sunt orientate îndeosebi contra sectorului dela Gorizia. Capul podului este expus continuelor focuri de artilerie grea. Atacurile încercate contra Ostaviei; și o înaintare direcționată contra platoului Podgorei, le-am respins. Bombardarea sistematică a Gorizei s'a continuat înainte de amiază timp de patru; după amiază mai bine de două ore. Pentru aceste focuri distructoare, Italianii s'au folosit de împuscături de toate calibrele, au produs mari incendii, pagubele militare sunt neînsemnate. Populația însă a suferit pierderi considerabile. Dușmanul a încercat din nou violente atacuri contra sectorului nordic al platoului Dobardo. Pe coasta nordică a muntelui San Michel, au năvălit în pozițiile noastre, rezultatul luptelor apropiate desperate a fost că trupele noastre și-au păstrat pozițiile de pe toată linia. Încercările de atac îndreptate contra sectorului dela San Martino, sau zădărnici cu pierderile considerabile ale Italianilor. De asemenea s'au nimicit două atacuri puternice dușmane date contra liniei nordice dela capul podului Gorizei și la Zagora. Aceleaș soartă au avut atacurile de caracter mai slab direcționate contra sectorului Orsiț și la Flitscha. Un aviator al nostru a aruncat bombe deasupra fabricii de postav din Schie.

Pe frontul sud-estic: Muntenegrenii au fost bătuti de trupele noastre la Preboi. Trupele noastre și-au făcut intrarea în Sandjac printre aclamațiile de bucurie ale populației turcești. Avantgardele trupelor noastre din Serbia occidentală sunt înaintea orașului Nova și Sienița. O divizie a noastră a trecut muntele Saulrovcanau la o înălțime de 1434 m. Diviziile germane de sub comanda generalului Kövess au atins ținutul Rașca. La sud-est de ei, la poalele muntelui Coponic-planina, trupe austro-ungare sunt în luptă. Înaintarea trupelor germane și bulgare direcționată spre valea Pristina continuă cu succes.

Berlin, 19 Noemvrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: În pădurile din Argonee și în Vogese s'au dat lupte de artilerie și bombe. Aviatorii germani și-au direcționat un atac contra trupelor engleze de campanie spre vest dela Topperinghe.

Pe frontul oriental: Nici un eveniment.

Pe frontul din Balcan: În lupte reușite de goană am făcut prizonieri 5 mii Sârbi.

Berlin, 19 Noemvrie. — La 15 c. un submarin al nostru de pe coasta nordică a Africei cu puscături de torpiloare a scufundat circulatorul englez „Para” de 1327 tone și a nimicit corvetele engleze „Prince Abbas” de 300 tone și „Abdul Macien” de 450 tone ambele provăzute cu câte două tunuri. Aceleaș submarin a nimicit canonadele unui vas englez de comerț și tunurile le-a luat ca pradă de războiu.

Constantinopol, 17 Noemvrie. — Se comunică dela cartierul general turc:

Pe frontul dela Dardanelle: La Anaforta și Arburnu cu pauze intercalate, focuri de infanterie, artilerie și aruncături de bombe. În dimineața de 16 Noemvrie, inamicul și-a reînnoit atacurile zilelor precedente dela Sedil-Bahr direcționat: contra două regimente de ale noastre de pe front; i-am respins însă cu succes. În dimineața zilei de 16 Noemvrie au fost retragerea dușmanului gata de a înainta la malul drept al Tigrului sub acțiunea unei lăntre cu motor. Comandantul motorului a căzut. Alte evenimente de importanță nu sunt.

Regele Constantin în ajunul hotărârei supreme!

Ultimatul Înțelegerii adresat Greciei.

Flota Înțelegerii gata de a intra în acțiune. — Italia va avea un rol important. — Pressa engleză despre desarmarea trupelor debarcate. — Ministrul francez d. Denys Cochin în Atena.

Arad, 20 Noemvrie.

Ziarul italian „Giornale d'Italia”, organul ministrului de externe italian, anunță că demersul Quadruplei în Grecia se va refera la multe chestiuni asupra cărora prim-ministrul grec Sculidis va trebui să dea răspunsuri precise precum și garanții că se va ține strict de obligațiile ce și le va lua. Demersul Quadruplei va avea caracterul unui ultimatum. Impătrita-înțelegere vrea cu orice preț să fie asigurată de sorata trupelor ei debarcate la Salonic — ca nu cumva să fie expuse ele mai târziu și la un atac din partea Greciei, apoi și chestia aprovizionării acestor trupe, eventual și a trupelor japoneze (!), voiește să fie asigurată.

Ziarul englez „Star” află din cercuri diplomatice că demersul Quadruplei în Grecia va avea loc Vineri sau Sâmbătă. După răspunsul Quadruplei va întreprinde îndată o acțiune militară, pentru care a și făcut toate pregătirile. În acțiunea aceasta, Italia va avea un rol important — de ce natură — se ține încă în secret.

Ziarele din Zürich sunt de părere că tonul pressei franceze, care urgitează o precizie de atitudine a Greciei denotă că regele Constantin nu-și va mai putea menține multă vreme atitudinea de expectator, ci în zilele cele mai apropiate el va trebui să se decidă.

Știrile ce sosesc din Grecia neliniștesc foarte mult conducerea Impătritei-înțelegerii, mai ales ce privește situația nesigură a trupelor franco-engleze nu tocmai numeroase

debarcate până acum la Salonic. Ziarele engleze pretind a ști, că regele Constantin a hotărât deja ce privește partida alături de care va intra Grecia în conflictul european. Dar probabil din cauza cenzurii ziarele engleze nu pomenesc în ce formă se va face această intervențiune.

Ziarele italiene scriu tot cu mai multă încredere ce privește atitudinea Greciei, a cărei hotărâre, spun aceste ziare, nu mai poate întârzia mult.

Se anunță din Atena, că ministrul francez d. Denys Cochin a avut ieri o întrevedere cu d. Sculidis, prim-ministru, apoi și-a înscris numele la palatul regal. D. Denys Cochin și-a depus cartă de vizită la toți miniștrii. După amiază ministrul francez a avut o întrevedere de peste o oră cu d. Venizelos.

Astăzi ministrul francez va fi primit în audiență la rege și la regina.

Cu trenul de seara d. Denys Cochin se va întoarce la Salonic.

De câteva zile presa bulgară se ocupă cu predilecție cu chestii grecești. Astfel d. e. aproape întreagă presa bulgară publică articoli la loc de frunte despre noul guvern elin în care, spun ziarele bulgare, Bulgarii au încredere, dar cu toate acestea în Bulgaria nimeni nu consideră ca definitiv rezolvită chestia raporturilor cu Grecia. În Bulgaria această chestie e tratată cu cea mai mare precauțiune.

cilor; ce vor fi ei capabili să îndeplinească când vor lupta alături cu Turcii, cu Bulgarii etc., și când vor avea la dispoziție arme și munițiuni în mod nelimitat! Nu e deci de mirat că pentru moment Italia nu se mișcă în acea direcțiune și așteaptă dela steaua sa protectoare (lo stello d'Italia) să fie scoasă din această încurcătură.

Mult mai sinceri în exprimarea nemulțămirei lor pentru atitudinea Italiei, sunt Rușii. Pressa lor în cap cu „Novoje Vremja”, recurge până și la tentativa de a ațâța comitetul interventist din Roma compus din naționaliști și mai cu seamă din revoluționari, contra — guvernului șovăitor.

„Acuma, — scrie „Novoje Vremja”, — după o depeșă a lui „Corriere della Sera”, — acest comitet apare din nou pe scenă și meditează a împlini rolul său nobil și mare. Deoarece Germanii vor să-și deschiză drumul spre Sтамбул, răsturnându-se toate planurile până acum stabilite, e necesar a opune un obstacol energic contra acelui marș. Italia care e națiunea cea mai apropiată de Balcani, poate să alerge mai iute ca ceilalți aliați întru întâmpinarea dușmanului. Până acum Italia pare c'a voit să participe numai indirect la acțiunea comună a aliaților, intensificând ofensiva sa în Alpi. Dar zisul comitet judecă că misiunea Italiei nu trebuie să se mărginească la aceasta. Punctul de vedere al comitetului e excelent în toate privințele, deoarece marele vis al Italiei va putea fi realizat numai când toți aliații vor fi repurtat în comun o victorie decisivă”.

Acest limbaj combină de altă parte perfect cu acel al socialistilor reformați și al revoluționarilor italieni, cari prin organul lor „Popolo d'Italia” sub redacțiunea lui Benito Mussolini, au reluat atitudinea din Mai trecut amenințând în dreapta și stânga dacă nu se aleargă în Balcani contra Nemților și a Bulgarilor. Cenzura care era până mai ieri foarte severă cu acel jurnal, tolerează acum toate brutalitățile lui Mussolini. Ce-o fi însemnând aceasta? Poate nu greșesc aceia cari susțin că între Sonnino deoparte și Cadorna de alta există o divergență fundamentală în ce privește acțiunea balcanică, și că de aceea guvernul recurge la opinia publică și o lasă să se manifesteze în toată voia — chiar elementele cele mai revoluționare. Acest joc nu va putea însă să dureze mult timp, căci pe când la Roma se deliberează, Serbia e pe cale de a pieri...

Italia față de noua problemă balcanică.

Delicatețele Pressei franceze și tăcerea de sfinx a dlui Sonino. — Chestia Albaniei. — Indemnurile ziarelor rusești.

Deși au trecut zile și săptămâni atitudinea viitoare a Italiei față de problema sârbo-balcanică nu e mai deloc lămurită. Pe când în Franța și Anglia mimiștii Briand și Asquith continuă a vorbi mereu întrecându-se prin discursuri de cea mai înaltă elocință în a promite salvarea cu orice preț a Serbiei, Sonnino nu deschide gura și continuă a rămâne mut ca un pește.

Tăcerea lui persistentă nu ajunge nici a ascunde gravitatea situației nici a o lecu. Pressa franceză atât de fină și de iscusită în arta de a spune cuiva adevărul fără a-l răni prea mult, începe din nou a se preocupa... de interesele vitale ale Italiei în marea Adriatică. Cu mare lux de argumentațiune ea demonstrează pericolul în ajutorul Serbiei. În acest mod, zice ea, nu numai că își va face datoria sa de aliată contribuind la scăparea Sârbilor, acestui popor eroic și nenorocit care se jertfește pentru cauza aliaților, dar va apăre situațiunea sa viitoare ca stăpână exclusivă a mării Adriatice, care e în mare pericol de a fi compromisă dacă Austro-Ungaria va ocupa muntele Lovcea și dacă Bulgarii vor ocupa ei Albania spre a o împărți apoi (cum s'a svenit) cu Grecii.

Trebuie totuși o mare doză de ingenuitate pentru a crede că Sonnino nu cunoaște dela sine consecințele eventuale ale evenimentelor balcanice pentru țara sa, și că e nevoie să le audă din afară.

Toată noua tandreță a franco-englezilor pentru Albania și pentru situațiunea periculoasă a Italiei acolo, dacă va continua a rămâne spectatoare indiferentă, nu e decât un pretext evident pentru a redeschide capitolul intervențiunii Italiei în Balcani, care se crede închis cu refuzul lui Cadorna. Ceeace apare tot așa de evident este nevoia extremă în care se află Anglo-Francezii de a obține o conlucrare directă în Balcani, fără care ei consideră poate de pe acum partida ca pierdută.

Dar din toate părțile se susține că Cadorna rămâne inflexibil, și opiniunea lui continuă să prevaleze. Și atunci ce alta poate face Sonnino decât să tacă și să reflecteze?

Cazul merită o reflexiune. A merge în Albania fără a fi de acord cu Grecia e lucru periculos. Puținele simpatii ce există între Grecia și Italia, și cauzele lor, sunt cunoscute de toată lumea. Întreprinderea ar fi grea, chiar dacă Grecia ar rămâne neutrală; dar cu o Grecie ostilă, eșecul e aproape sigur. Dar care om de stat în acest moment (și nu fac aluzie numai la actuala criză ministerială ce a izbucnit din nou în Grecia) se poate baza și lua o deciziune în care elementul „Grecia” intră ca factor important ba chiar decisiv? Afară de aceasta greutatea unei campanii de iarnă în Balcani sunt enorme prin sine înșiși, și mai grozave în munții albanezi, mai cu seamă când după toate probabilitățile majoritatea poporului albanez s'ar declara pentru Bulgaria.

Italia știe că aceste triburi neîmbiânzite sunt mai războinice decât cele din Tripolitania; știe că înșiși Turcii n'au reușit niciodată să le supue cu armele în mână; și i-se cere ca ea să se vâre în acest stup de albine? Și notați că în trecut Albanzii au luptat singuri contra Tur-

Albania va deveni teatru de războiu.

Sârbii se retrag în Albania. — Teama de o răscoală a Albanezilor catolici și mohamedani. — Grecii trimit forțe numeroase în regiunea Berat.

Berlin, 19 Noemvrie.

Ziarului „Giornale d'Italia” i se anunță din Durazzo că înfrângerea Sârbilor a produs mari agitații între Albanezi. Bani de hârtie sârbești nu mai sunt primiți, și bazarul din Elbasan deja de câteva zile e închis. Se crede că în curând Bulgarii vor intra și în Albania făcând și din ea teren de războiu. Guvernul sârb a ordonat mutarea detașamentelor din Elbasan și Tirana în ținutul Monastirului. În Ohrida, Struga și alte localități cu majoritatea locuitorilor Bulgari, se tem de revoluție.

Încercările revoluționare de până acuma le-au sufocat. Populația Dibrei, care e musulmană și bulgară, nutrește sentimente de dușmănie contra Sârbilor și totodată a pazei Essad. În Durazzo se așteaptă sosirea numărorașelor familii sârbești, cari vor să se refugieze în Italia. Din Monastir au sosit pansamente și aparate medicale și se crede cu toată probabilitatea că în Durazzo se vor construi spitale de campanie.

A sosit aici și un general sârb însoțit de șapte ofițeri, se zice pentru ca să studieze linia de retragere a armatei sârbești. Un ofițer de artilerie a vizitat podurile dintre Tirana și Durazzo. De altfel Tirana și Elbasanul vor fi strețaiate în curând, nici Durazzo nu se va putea ține multă vreme. Dispozițiunea populației

țării este pornită în contra pazei Essad și locuitorii mohamedani ai Albaniei nutresc simpatii pentru Austro-Ungaria și Bulgaria. Aceiaș atitudine se observă în Scutari, unde majoritatea populației este catolică. Și ei așteaptă sosirea aliaților și a Bulgarilor, cari să-i elibereze de sub dominația Muntenegrinilor, cari n'au rămas în Scutari decât foarte puțini. În Albania sudică populația greacă e în agitație. Guvernul grec a trimis numeroase trupe în ținutul Berat-ului și a concentrat trupe și în nemijlocita vecinătate de Valona.

Războiul european.

Regele Greciei la Salonic.

Berna. — În urma unor știri din Roma, regele Constantin va merge în curând la Salonic și membrii împătritei înțelegeri au toate motivele să privească cu bănuială această călătorie.

Kitchener conduce operațiunile din Balcani.

Rotterdam. — Kitchener are să preia definitiv conducerea trupelor ententei din Balcani, iar ministru de războiu are să fie Lloyd George.

Sosirea lordului Kitchener la Salonic.

Frankfurt. — „Fankfurter Zeitung” anunță din Constantinopol: Sosirea lordului Kitchener la Salonic se așteaptă pe mâne. În cercuri grecești se crede că sosirea lui Kitchener va grăbi deciziunea guvernului grec. În toată țara sunt mari agitațiile în favorul ententei și în parte contra dinastiei. Ententa nu crută parale. În Atena se i-au toate măsurile preservative necesare. Probabil că în toată țara se va publica starea de asediu.

Deciziunea guvernului italian.

Amsterdam. — Din Roma se anunță: În cercuri bine informate se crede că guvernul italian va decide mâne în afacerea pretențiilor de intervenție ale ententei. După toată posibilitatea se vor lua hotărâri decisive pe lângă intervenție.

Generalul Alexiev profetește războiul lung.

Copenhaga. — Șeful statului majro rusesc, generalul Alexiev, a declarat între altele corespondentului lui „Times” următoarele:

Războiul va dura încă multă vreme. Rusia își va reduce operațiunile, stând gata să dea ajutor aliaților, când numai i se dă posibilitate. Germanii de sigur intenționează, ca să inițieze întreprinderi importante în Apus ceea ce se poate concluda din faptul că Germania transportă tunuri grele pe frontul occidental și își re-grupează trupele. Pe frontul rusesc, pare, că Germania deocamdată nu caută să provoace lupte decisive. Germanii se mulțumesc ca să-și întărească pozițiunile în regiunea dela Diinaburg, ca la primăvară să încerce a înalța din aceste pozițiuni.

Expedițiile de trupe rusești pe Marea Neagră.

Berlin. — „Tägliche Rundschau” comunică: Din Londra se anunță știrea sosită din Atena, că Sâmbătă au plecat din portul Odesei spre sud cinci vase mari cu trupe rusești.

Kitchener atacă Palestina?

Lugano. — Lul „Secolo” i se anunță din Alexandria: Se crede că Kitchener pregătește un atac în contra Palestinei; vrea să cuprindă Damascul și Beirutul.

Acțiunea unificată.

București. — Sub titlul de „Acțiunea unificată”, „L'Indépendance Roumaine”, oficiosul guvernului român, publică un prim articol cu privire la sfârșirile aliaților de a-și unifica acțiunea într-o colaborare mai strânsă, diplomatică și militară.

Oficiosul guvernului român recunoaște efectele binefăcătoare ale unei astfel de unificări la Austro-Germanii cari „au subordonat totul principiului militar, unde totul e sacrificat scopului suprem: Germanii sau Austro-Ungari comandă, fără deosebire trupele mixte colaborând la Dunajet, la Pripet, în Ser-

bia, precum mâne, eventual, vor colabora cu Turcii în Egipt, în Suez sau aiurea, supunându-se unei impulsuni unice și neavând decât un singur obiectiv: să lovească pe adversar în punctul cel mai vulnerabil, și să-și păstreze prestigiul”.

Acelaș ziar constată apoi lipsa de comandament militar al puterilor Quadruplei.

Stare de asediu pe insulele Frislandeze.

Haga. — În cea mai mare parte a insulelor Frislandei vestice și la malurile apropiate, guvernul olandez a publicat starea de asediu.

Criza guvernului spaniol.

Londra. — „Temps” anunță din Madrid: Desbaterea proiectelor militare prezentate de ministrul de războiu este de durată foarte lungă. Acțiunea contra guvernului se potențează. Primministrul Dato a declarat că din numitele reforme militare are să facă chestie de cabinet, și va pretinde ca proiectele să fie votate înainte primirii bugetului de stat. Dacă camera nu va primi aceste propuneri, guvernul se va retrage imediat, neputând guverna fără sprijinul regelui și a camerelor. Ziarele aduc știrea că Romanonez va vorbi în cameră, ceea ce e foarte probabil să producă căderea guvernului Dato și formarea unui nou cabinet Romanonez.

Pe frontul occidental n'are să fie nouă ofensivă decât la primăvară.

Cristiania. — Corespondentul de războiu al lui „Novoje Wremja” anunță ziarului său de pe frontul occidental: Anul acesta aliații nu mai au planul unei noi ofensive. În cursul iernii operațiunile franceze și engleze nu vor avea decât caractere restrânse. Deoarece forța preponderantă a operațiunilor este în Balcani, pe frontul occidental va fi chestie numai de apărări poziționale. Cu atât mai vehement însă vor reîncepe operațiunile la primăvară, și de pe acum se pregătesc pentru ofensiva generală ce au s'o dea atunci. Și până atunci Franța are să-și aducă trupe de pe toate coloniile.

Actualul import al României.

Arad, 20 Noemvrie.

Din L'Indépendance Roumaine dela 16 Noemvrie.

Dacă putem crede aparențelor, cea mai mare parte a comercianților cari pun în vânzare marfă importantă, vor avea un slab sezon de iarnă. Ei au luat toate precauțiunile necesare, și comanda lor au fost transmise fabricanților din occident încă cu câteva luni înainte. Interruperea comunicației între Salonic și România a stricat totul. Aproape toată marfa așteptată din Franța sau Anglia trebuia să sosească pe aici. Ele staționează acum la Salonic, de unde vor fi reînapoiate la locul de unde au fost expediate, peste Rusia și Suedia noul drum de corespondență cu occidentul. Se poate imagina, cât timp reclamă acest voiagiu în jurul Europei.

Comercianții noștri, fără îndoială că vor găsi resursele pentru a face noi comenzi în occident, cari vor sosi de sigur mai degrabă decât cele vechi. Ce se va întâmpla însă în cursul acestei lungi călătorii cu stocurile cari de multe ori reprezintă sume considerabile? Și apoi, noile comenzi implică noi capitale disponibile.

Se vede dar că situația comercianților noștri cu mai puțină dare de mână, nu e prea favorabilă. Îndeosebi va suferi comerțul „noutăților”, și pe când stocurile vor sosi la destinație, — dacă peste tot au să sosească — se poate trage la îndoială noutatea „inovațiilor”.

Mai putem adăoga la aceste dificultăți răsarite ieri, cele de durată mai lungă, provenite din unele prohibițiuni de exporturi făcute în Germania și Austro-Ungaria, și se pot înțelege ușor dificultățile extraordinare ce trebuie să învingă comerțul nostru pentru a se putea aproviziona din străinătate. Bineînțeles, că toate crizele acestea au să cadă în sarcina consumatorilor Marfa care se va pune în vânzare se va vinde cu prețuri exorbitante. Comercianții cari au șansele să fie mai mult ori mai puțin aprovizionați, firește că au să profite de

aceste circumstanțe pentru ca să-și realizeze beneficiile enorme.

Comunicația pe noua linie, peste Rusia și peninsula Scandinavică de câteva zile e deja stabilită, și pare a fi mai rapidă decât peste Salonic-Niș. Avem deci perspectiva unei ameliorări destul de grabnice a acestei situații de care suferim de un timp încoace și va trebui să mai suferim.

N'avem însă dreptul să ne plângem, atunci când alte țări trebuie să îndure incomparabil mai multe pierderi ireparabile.

Cronica feminină.

Pentru femeia menajeră.

A studia știința care tratează domeniile menajului, a economiei casnice în general, nu însemnează a „închide femeia între oale și cratițe” cum spune un mare propagator francez al învățământului menajer. Din contră, este munca constantă a eliberării preocupățiilor de ordin menajer, muncă care urmărește scopul îmbogățirii cunoștințelor insuficiente ale terenului acestuia. Cu cât o femeie va ști mai mult și va avea cunoștințe raționale mai vaste, cu atât mai mult va ști economisi, economie de ordin material și de — timpul prețios, pe care-l va putea astfel consacra și în alte direcții și preocupății și în altă muncă binefăcătoare.

Un măiestru de bucătărie al secolului XVII, Andiger, ne dă toate indicațiile necesare unei bune gospodărie: „trebuie să cunoască perfect de bine carnea care o cumpără zilnic; să știe prepara o supă escelentă, peștele, ouăle și toate legumele”. Acest celebru profesor de specialitate al timpului său, care a dat un început în instrucția menajera și a cărui lucrare „La maison bien réglée” este bine cunoscută și apreciată în patria sa și astăzi, iată ce calități de ordin gospodăresc a designat femeii!

Se pare că în zilele noastre intrăm în epoca, în care se învechește vorba spusă de o femeie celebră: „femeile niciodată nu știu un lucru decât pe jumătate și puținul ce-l știu le face să fie mândre de știința lor”. Recunoscând oarecare fond de adevăr, pentru alte vremuri, în exclamația aceasta caracteristică, astăzi de sigur nu mai e acceptabilă. Direcția sănătoasă ce și-a luat un laudabil avânt în educația rațională a femeii, caută să se aprofundeze în noțiunile ce i se impun pentru complectarea cunoștințelor în ori-cari cadre ar fi. De o importanță capitală este intuiția sentimentului practic, o condiție indispensabilă vieții de toate zilele și în deosebi femeii în rolul de stăpână căminului.

Cât de mic ar fi un domeniu condus de o femeie, este o mare responsabilitate și sarcină superioară. Negreșit, că nu poate fi vorba de talente extraordinare, sau de artă, pentru ca să ne știm ține locul cu competență. Ceeace însă este de o necesitate imperioasă, sunt cunoștințele necesare, cu ajutorul cărora vom ști învinge și isbuti cu ușurință.

O chestie întotdeauna la ordinea zilei, de însemnătate presantă pentru femei este îngrijirea alimentației. Îndeosebi acum, când nu ne putem permite luxuri în varietatea bucatelor, și economia ne spune, cu puțin să prezintăm bun, gustos și totuș variat. Se poate trăi bine, a munci în deplină sănătate pe lângă o nutriție chiar mai puțin copioasă. Pentru asta însă e suficient să știm bine alege și compune bucatele și a le prepara cu multă îngrijire și pricepere. Ca cea dintâi condiție ni se impune cunoașterea valorii nutritive ale alimentelor principale de cari ne întrebuițăm zilnic. Numai cu ajutorul acestor cunoștințe elementare chiar, putem cunoaște adevăratul rol important al alimentației pentru sănătatea noastră.

Nu trebuie să ne imaginăm că cele mai bogate bugete alimentare procură întotdeauna și valoarea lor reală. Adeseori într'un menaj modest, unde menajera se ocupă însăș de conducerea tuturor afacerilor acestui resort, este și cea mai perfectă rânduială în compoziția nutremântului.

Cel mai important și variabil aliment ni-l

procură leguminoasele întrunind în același timp cele mai igienice condiții pentru fisicul nostru, procurându-ne servicii inapreciabile. In legumi găsim toate substanțele nutritive, și asta se poate referi atât la cele proaspete cât și la cele seci sau uscate de iarnă. Prin nici un procedeu de conservare, substanțele nutritive ale legumelor nu dispar cu desăvârșire. Și apoi iarna își mai are avantajele în legumele conservate în starea lor naturală, cum sunt: cartofii, gulile, chilul ș. a.

B. a. nici una dintre legumi nu ne dă un infinit de preparatii ca și cartofii. In același timp astfel de variate, încât o listă de bucate cât de pretențioasă, ai putea-o scoate din aceasta legumă nutritivă, gustoasă și la dispoziția noastră în toate anotimpurile.

Apoi variațiile ce ni le procură fasolea, chilul, morcovii ș. a. Nu, nu ne poate fi teamă de nemulțumiri de acest ordin, până când avem și știm întrebuința materialul de care dispunem.

Adevărat că aceste preparatii atât de bogate în variații sunt adaptate la noi d. e. în bucătăria orientală, care durere n'a putut pătrunde și în cele mai îndepărtate ținuturi. S'o recunoaștem însă, nici nu ne-am prea dat nisuinta să cunoaștem și propagăm aceste cunoștințe indispensabile din punct de vedere economic sanitar.

Suntem conservativi de felul nostru și acceptăm cu încredere și neîncredere necunoscutul. Cu toate că sunt multiple aplicațiile ce le putem da noutăților primite și grație ingeniozității înăscute în Române, încetul cu încetul vom ști să reușim cu deplin succes. A înțelege un lucru, nu înseamnă a ocoli numai de-a fi înșelat, ci a suprima manifestățiunile inutile și nefolositoare. A căuta să ne adâncim în rezoanele usagiului practic pe teren menager, nu înseamnă a ne supune orbește, ci a ști aprecia și cele mai neînsemnate substanțe dându-le rostul lor în folosul sănătății noastre.

Aceste cunoștințe permit adaptarea mai rapidă a noțiunilor vaste și raționale. Este însă un mare adevăr că orice noțiune de ordin pur teoretic este mai mult ori mai puțin sterilă în viața de toate zilele; pentru ca să ne aducă servicii reale trebuie să le știm aplica pe teren practic.

Toate indicațiile vor rămânea moarte, dacă pe cât de desteră pe atât de instruită, menagera nu va ști realiza științele sale.

T. B.

INFORMAȚIUNI

Arad, 20 Noemvrie 1915.

Un desamăgit:

Pierre Loti.

Autorul Desamăgitelor este el însuși acum un desamăgit.

Nici un francez nu a fost mai adânc cucerit de farmecul lumii musulmane, de nobleța tănuită a caracterului turc, de poezia fatalistă a orientului. Ca un scufundător în Marea Mărgăritarelor, așa s'a afundat Pierre Loti în sufletul neînțeleș, necunoscut al unui popor pe care l-a socotit drept un mare nedreptățit.

Și a găsit — sau a crezut că găsește — adevărate comori în acest suflet.

Era o profundă încântare.

Din toată dragostea exoticului scriitor pentru tot ce e departe, nou, afundat în ceața unui cer și unor credințe străine, s'a încheșat un ideal de lume musulmană, în care visătorul Pierre Loti a crezut adânc.

Și atunci admirabilul stilist, și generosul umanitarist care e Pierre Loti, a dat acea epopee a vieții turce, *Les Désenchantées*, în care a concretizat nu atât observații cât visuri, nu atât tablouri, cât amăgiri.

A înfățișat contrastul între vechea viață turcă, plină de încântările unor credințe simple, unei supunerii democratice, unei poezii naive și viața desfășurată sub influența civilizației europene, care a îgonit tot ce era profund și pretios în civilizația turcă, fără să-i aducă nimic alba decât desamăgiri...

Les désenchantées sunt tocmai victimele acestor nefericite treceri dela vraja vieții primitive la realitatea searbădă și tristă a europenizării.

Loti se pătrunsese atât de adânc de ceea ce i se părea superior în poporul turc, încât avea în casa sa din Paris un colț care să-i evocă până în cele mai mici amănunte viața din vechiul Stambul și el însuși nu stătea la îndoială să-și pună tradiționalul fes, ca un bun credincios al profetului...

Iar când Turcii au fost zdrobiți de alianța balcanică, singurul care le-a luat apărarea în fața opiniei franceze — cu toate simpatiile politice ale Franței, îndreptate în tabăra opusă, a fost tot academicianul Loti. El a ținut atunci, spre lauda celor învinși, o conferință la Paris, în care a mărturisit toată admirația sa pentru supușii lui Mehmet al V-lea. Un grup de scriitori și artiști francezi l-au ajutat să completeze mirajul evocării Stambulului...

Era acum trei ani, după Lüle-Burgas și Kumanovo.

De atunci simpatiile lui Pierre Loti pentru Turci nu s'au mai manifestat în public. Ele au continuat însă, până când...

Acum doi ani când marele scriitor s'a dus să viziteze iarăși Stambulul, a fost primit ca un om providențial. Sultanul trimisese la debarcader o trăsură a curții, cu cai albi, un grup de ofițeri venise să facă onorurile și o mare mulțime respectuoasă îl aștepta pe cel ce iubea atât de mult Turcia.

Iar acum, dacă unul din vasele flotei în care și Pierre Loti are un grad de ofițer superior, ar vrea să „viziteze” Cornul de aur — ar fi primit cu o salvă de obuze germane.

Germanii au trimis în Turcia pe Von der Goltz pașă, iar Francezii pe un sentimental visător, pe Loti...

De aceea Pierre Loti, cântărețul pasionat al Stambulului, e acum un mare desamăgit. V.

Din cartea de aur a armatei. Dela biroul de presă al ministerului comun de războiu primim următoarele rânduri:

Sergentul major de corn Ion Oprea al reg. de honvezi Nr. 24 cu 20 de infanteriști a străbătut în imediată apropiere a tranșelor musulmane. Printr'un foc viu a reușit să aducă în perplexitate pe dușman și s'a folosit de momentul oportun pentru ca în această învălmășială prin asalt și strigate de hura să pătrundă în poziții. Au cucerit astfel un punct de razim răpit noaptea de malnante. Din acest exemplu de vitejie s'a conceput un atac pe întreg frontul și au fost ocupate și alte tranșee. Am făcut mulți prizonieri și numeroasă pradă de războiu. Ion Oprea a fost răsplătit cu medalia de aur pentru vitejie.

Sedintele imperiului german. Din Berlin se anunță: Camera imperiului german își va începe sedințele la 30 Nov. și se vor ține până la sărbătorile Crăciunului. Concediul deputaților din serviciul armatei a fost acordat până la 2 Ianuarie 1916.

Premiile Nobel pe anul 1915. Se anunță din Stockholm: Academia de științe a distribuit premiile Nobel pentru fizică pe anul 1915 profesorilor Bragg tatăl și fiul dela universitatea din Cambridge, și premiul Nobel pentru chimie pe anul 1915 profesorului Willstaetter din Berlin.

Acordul dintre trenurile ungare și cele din România. Din București se anunță: In urma convențiilor cu direcția trenurilor ungare, direcția trenurilor române va lua dispozițiile necesare ca în câteva zile să reînceapă circulația liniei Verciorova—Budapesta.

Cine cere ziare românești... Poșta ne aduce corespondența următoare adresată în acest chip:

Tekintetes ujság Szerkest ur, Arad Megye. Iată ce ni se cere: Kírem Szípen oczimel kuldén Román ujsagot Rendelneik.

Ni se cere deci să trimitem gazetă românească, pe adresa:

Krăciun Peter, cí es Kir Kézés csapat Korház, 2 Aptáj Lung, debreczn szabocs m....

O încălceală ca aceasta mai rar. Bietul Petru Crăciun! Nu ne putea scrie românește că desigur n'ar fi scris o vavilonească de felul celei de sus?

Nu-i justificată durerea noastră căreia i-am dat expresiune la loc de frunte într'un număr popular al ziarului?

Concetățenii noștri maghiari de sigur nu se vor mândri cu o limbă ca cea pe care o scrie

și o vorbește, evident, Petru Crăciun... Nu conced și ei că ar fi bine ca fiecare neam să rămână în țara asta la limba și la scrisul lui?!...

O vizită la Henri Heine. In memoriile sale scrie *Alfred Meissner*: Am sunat. O damă corpulentă, tânără încă, îmi deschide, aruncă o privire examinătoare asupra rocului meu nemțesc și-mi spuse că *Monsieur Eine* (Heine) s'a dus de acasă.

„*Il n'est pas sorti*”, strigă în acel moment o foarte subțire voce.

Meissner descrie apoi prima impresie ce i-a făcut-o *Heine* (1847): Madame Heine nu vrea să lase la mine nici un German, ea-i cunoaște dela prima aruncătură de ochi. „Da, domnul meu” — zise doamna Heine silindu-se să zimbească, „j'ai vu du premier abord, que Monsieur est Allemand”. „De pe ce ne cunoști?” am întrebat eu timid. „O, mon Dieu — de pe haine, de pe cisme”.

„*Cismele nemțesti* par aproape totdeauna, ca și când le-ar fi isprăvit *Hans Sachs*” — zise Heine.

Pentru caracterizarea doamnei Heine aduce *Meissner* observații amuzante. „Eu aud dela lume că Henri e un om genial și a scris foarte frumoase cărți; eu trebuie să mă mulțumesc, crezând în vorbe, eu însă n'am observat niciodată așa ceva”. Chiar faptul că Heine a fost evreu a rămas pentru acea frumoasă normandă un secret. Într'o convorbire ea i-a spus lui *Meissner*: „O, nu, dta greșești, ei nu sunt ovrei. Dta vrei poate să afirmi chiar că *Kohn* (Cohen) ar fi ovreu? Inșă *Kohn* e rudă cu *Henri* și *Henri* e doar protestant”.

Regele Belgiei sărbătorit în Franța. După o telegramă din Genf, Agenția Havas anunță despre sărbătorirea regelui Albert din prilejul zilei nașterii sale de către întreaga Franța, următoarele: Ziua nașterii regelui Belgiei a fost sărbătorită Duminecă în numeroase orașe din Franța. In Paris s'a servit din acest prilej un serviciu divin în catedrala Notre Dame d' către cardinalul Amette în prezența ministrului plenipotențiar al Belgiei, a corpului diplomatic, a autorităților civile și militare. Au fost reprezentati încă președintele Poincaré, președintele senatului și ai camerei franceze, primul ministru Briand și toți membrii cabinetului. Călugărul Ianvier a laudat eroismul micii națiuni, a cărei țară a fost atăcată în mod brutal de Germani, și distinsele calități ale regelui și reginei acestui popor. Festivități similare au mai avut loc în prezența reprezentanților consulatelor și a autorităților civile și militare locale în numeroase orașe din Franța.

Björn Björnson împiedecat să-și țină conferința în Copenhaga. Ziarului berlinez „*Nationalzeitung*” i se anunță din Copenhaga despre demonstrațiuni aranjate împotriva lui *Björn Björnson* următoarele:

Duminecă, în 14 c., Björn Björnson invitat de „Societatea pentru luminarea poporului”, voi să țină în Palatul Concertelor conferința despre impresiile cari le-a câștigat pe trei fronturi de războiu. Un mic grup de tânări conservatori organizați a întimpinat pe conferențiar la intrarea lui în sală cu fluierături asurzitoare, cari au durat cu mici întreruperi o oră și jumătate.

In sala de conferință erau cam la 1400 persoane, când Björn Björnson puțin după orele 8 apăru în sală însoțit de președintele societății pentru luminarea poporului. La intrarea lui în sală — după cum scrie ziarul „*Politiken*” s'a dat semnul pentru aplauze dar în același timp din auditor răsunară fluierături puternice. Demonstrații intonară apoi imnul național norvegian, secondati de întreg auditorul și chiar și de Björn Björnson. Cântării i-a urmat o furtună de aplauze. La propunerea unui domn s'a votat prin ridicarea mânilor ca Björnson să-și țină conferința sau nu. Björn Björnson avu acum prilej în liniștea ce se instăpânise să adreseze câteva cuvinte către auditor: „Eu nu voi ține azi nici o conferință” — a zis Björnson. „Socialiștii din Stockholm mi-au spus că conferința mea servește păcii și le-a recomandat muncitorilor ca să mă asculte. Eu mă tem de dvoastră, mi-e cu totul indiferent ce se întâmplă acum aci”. Cuvintele lui Björnson au provocat o încăierare generală în sală și tumultul

a durat până la orele 9 și jumătate, când președintele anunță, că Björnson își va ceta conferința numai în săptămâna viitoare.

D'Anunzio — bolnav. Din Lugano se anunță: „Corriere della Sera” scrie că Gabriele d'Anunzio de prezent zace bolnav într'un spital din Veneția. El s'a îmbolnăvit în urma grelelor oboseli, de cari e legată în aceste zile datoria față de patrie.

Un caz tipic de denunțare. Procurorul din Arad a adus în zilele trecute hotărâre într'un caz de denunțare foarte caracteristic vremurilor în cari trăim. Dna I. B. a denunțat la poliția din Arad pe dna Dr. I. P., soția unui funcționar român de stat, că în luna August ar fi zis într'o societate: „Jönnek már a románok, majd adnak azok a magyaroknak”. (Vin României, o să le dea ei Maghiarilor). Poliția a făcut arătare la procuratură în baza acestei denunțări și procurorul pornise cercetare. Dna Dr. I. P. bănuită cu agitație împotriva naționalității maghiare luându-i-se interogator a declarat că n'a spus cuvintele ce i se atribuie, ci a mărturisit cu prilejul respectiv numai naționalitatea sa română și și-a exprimat indignarea față de prietena sa, dna A. M. fiică de preot român în a cărei locuință a avut loc incidentul, că se injură așa în general toți României. Schimbul de vorbe îl provocase adecă un prim articol al ziarului local „A. K.”, în care se spunea că România ar începe războiul împotriva monarhiei austro-ungare. Numărul cu pricina al numitului ziar îl adusesse adecă d. I. B. ca să îl arate dnei A. M.

Procurorul ascultând ca martore pe dnele I. B., A. M. și alte două doamne a constatat nețemeinicia denunțării. Dna A. M. și-a schimbat adecă fașiunea dintâi făcută în fața organelor poliției, declarând în fața procurorului că nu a auzit cuvintele incriminate. Mărturiile depunând deci în favorul bănuitei doamne, procurorul n'a mai putut accepta ca bază de acuză depunerea defavorabilă a dnei I. B. care trăiește în dușmănie cu dna Dr. I. P., și a sistat cercetarea, reabilitând pe dna Dr. I. P.

Rectificare. În lipsa de personal tehnic necesar la ziarul nostru, adeseori se strecoară greșeli de tipar regretabile. B. u. în primarticolul nr. 7 (20) c. în coloana a 3-a în loc de „România pitorească” e să se citească *România pitorească*. În foileton, pagina a 2-a, coloana întâi, la poezia care începe *Dusu-s'a bddița dus*, e să se citească în tot locul în loc de *coasă*: *coasă*. Poezia e deci în felul următor:

*Dusu-s'a bddița dus
Mi s'a dus la coasă 'n sus,
Tae bade coasa 'n rouă
Tae rupe-s'ar în două,
Tae bade coasa 'n iarbă
Tae rupe-s'ar de grabă
Ca să vie 'n sat s'o dreagă
Și pe mine să mă vadă!*

x Trăsuri pentru copii, Scăunele pentru copii, jucării dela cele mai ieftine până la cele mai fine, apoi elegante reticule pentru dame, garnituri pentru călătorie, manicher și garnituri de pieptare și tot felul de cadouri, obiecte pentru soldați etc., asortiment foarte bogat la Hegedüs Gyula, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Pieptare (sweter) din păr de cămilă, pantaloni, velnțe, tricote, tricote de mătăsă și de hârtie, ciorapi de păr, mănuși și tot felul de obiecte pentru iarnă, pardesiuri de gumă, pălării elegante, cravate, albituri etc., în asortiment bogat, cu prețuri foarte ieftine în prăvălia de modă pentru bărbați „Chic”, Arad, bulevardul Andrássy nr. 16.

x Ocaziune specială! Am reușit să cumpăr ieftin dela un renumit fabricant german un stoc de cele mai fine fabricate de piele și anume: reticule pentru dame și pungulițe pentru bani mărunți. În consecință sunt în situația a oferi on. mei mușterii toate aceste mărfuri cu prețuri convenabile. *Marele magazin Fischer, Arad, Piața Libertății.* Magazin de trăsuri pentru copii.

POSTA ADMINISTRATIEI.
Dumitru Vrăjitoru, Budapesta. Am primit cu data de 26/20 1915, 7 cor. n abonament până la 15 Decemvrie a. c.

Cafea ieftină de Crăciun!

Firma noastră de import F. A. DEGAN în FIUME (Postafiock nr. 163) ne avizează că a primit un transport mare de cafea, deci o vinde cu prețuri tare reduse. — Scrieți românește!

No. 1	Cafea Santos, aleasă și frumoasă	1 kgr.	4-80 cor
10	Cuba fină, frumoasă	1 kgr.	5 00
14	Cuba cea mai fină	1 kgr.	5-40
15	Cuba mărgelale aleasă	1 kgr.	5-40
16	Cuba specialitate	1 kgr.	5-80
24	Ceylon fină	1 kgr.	5-60
21	lava aurie	1 kgr.	5-40
106	«Victoria» cea mai fină	mixtură 1 kgr.	5-80

5 kgr. se trimit cu poșta francat și vămuit prin rambursă.

Vești din Olanda spun că se va urca prețul la cafea în mod ne mai auzit și multe calități vor lipsi. Provești-vă la timp pentru Crăciun, căci și așa ajunge cu întârziere.

Ultima oră.

ORAȘUL NIȘ VA RĂMÂNE BULGARIEI?

Sofia. — În urma asigurărilor date de guvern că orașul Niș, fosta capitală a Serbiei, este încorporat definitiv la Bulgaria, consiliul de administrație al băncii naționale, a hotărât înființarea unei sucursale de primul rang la Niș.

Această sucursală va începe să funcționeze chiar în cursul acestei luni.

UN ACORD ITALO-AUSTRO-BULGAR?

Salonic. — Ziarul „Nea Alithia” anti-venizelist, se întreabă ce impresie vor produce asupra întelegerii declarațiile făcute acum în urmă de guvernul italian cu privire la Albania — adică că această țară este autonomă și se află sub garanția marilor puteri, și că Italia crede de datoria ei să se intereseze de independența și integritatea Albaniei, declarații cari de altfel sunt în întregime de acord cu dorințele guvernelor Austro-Ungariei și Bulgariei. Nu numai atât, spune zisul ziar, dar faptul că și Italienii și Austro-Bulgarii îndeamnă și sprijinesc pe revoluționarii albanezi ca să-și menție drepturile lor, ar fi de natură a face să se creadă că există un acord complet între aceste trei state în ce privește integritatea Albaniei — și aceasta în detrimentul Greciei și Serbiei.

CONTELE TISZA LA VIENA.

Viena. — Ieri contele Șt. Tisza, primul-ministru ungar a sosit la Viena. Dsa a avut o lungă consfătuire cu baronul Șt. Burian, ministrul de externe comun.

LA SOFIA SE URMEAȚĂ TRATATIVE DE PACE?

Budapesta. — Ziarele ungurești află din Sofia: Primul ministru bulgar d. Radoslavoff a avut o lungă consfătuire cu ministrul austro-ungar cont. Tarnovsky, apoi cu ministrul olandez (?) și grec. Această constătuire se crede a fi în legătură cu chestia tratativelor de pace.

INCIDENTUL DELA CONSULATUL DIN CRAIOVA.

București. — Ziarele bucureștene află din Craiova:

— Duminecă seara s'a petrecut un incident la consulatul german din Craiova, între un grup de cetățeni și personalul consulatului. Incidentul a luat naștere din cauza unor hărți, expuse la consulat, în cari erau indicate teritoriile ocupate de armatele germano-austro-ungare și bulgare în țările dușmane. Câțiva cetățeni s'au dus la consulat și au cerut să se ia jos acea vitrină, contrar o vor distruge. În urma măsurilor luate de prefectura de poliție, incidentul a fost aplanat. Vitrina cu hărțile a fost îndepărtată.

REVĂRSAREA DUNĂREI ÎN ROMÂNIA.

Oltenița. — Apele Dunării venind mari au inundat aproape tot teritoriul dintre comunele Chirnovi, Căscioare, Greaca și Hotare înecând multe vite ale locuitorilor și în special oi.

Locuitorii au făcut poduri din plute pentru a salva vitele neînecate.

Calendarul partidului național român pe anul 1916.

ESTE GATA și zilnic se expediază cu poșta și cu trenul în toate părțile locuite de Români.

Calendarul partidului național este

CEL MAI MARE, MAI BOGAT și MAI IEFTIN
CALENDAR ROMÂNESC.

Articolele însuflețite, poeziile admirabile, scrisorile îndușetoare și frumoase de pe câmpurile de luptă, precum și glumele și poveștile morale, — toate scrise de cel mai de seamă scriitor ai noștri fac din acest calendar un odor prețios, care n'ar trebui să lipsească din casa nici unui frate român.

Calendarul partidului național este cea mai însemnată publicație românească la noi în acest gen, și este singurul calendar care, prin conținutul său foarte bogat, poate mulțumi pe oricine.

Nimeni să nu-și cumpere calendar pe anul 1916 până nu a văzut mai întâi Calendarul partidului național român.

CONDIȚIUNILE DE VÂNZARE:

„Calendarul partidului național român” se vinde NUMAI PE BANI GATA.

Prețul unui exemplar 60 fileri, iar pentru trimiterea cu poșta 20 fileri deosebit de fiecare exemplar.

Dela 18 exemplare până la 30 ex. cu 10% rabat, nefrancat;

dela 30 exemplare până la 54 ex. cu 15% rabat, nefrancat;

dela 54 ex. până la 100 exemplare cu 20% rabat nefrancat.

Dela 100 exemplare în sus 20% rabat franco. Pentru România costă exemplarul 1 cor. 40 fil. Nici pe așteptare și nici cu rambursă 1—10 exemplare nu trimitem, deoarece porto face mult! Asemenea cereri nu se vor lua în considerare.

Comenzile să se facă la adresa:

Administrația ziarului „Românul”, Arad str. Zrinyi Nr. 1a.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

CONCURS

pentru ocuparea postului de
practicant ori practicantă.

Reflecții au să și înainteze ofertele până la 5 Decemvrie st. n. a. c. comunicându-ne pretenziunile de retribuție și ziua când ar putea ocupa postul.

»NĂDLĂCANA«

institut de credit și economii
societate pe acții.

Na 2552-3

Un viticultor

cu familie, liber de miliție, cu practică de 8 ani, pe lângă practică servind 9 ani

caută post pe 1 Martie 1916.

Mă pricep în orice branșă a viticulturii, făcând praxă de vinicultură. Atât praxele de viticultură cât și de vinicultură le-am făcut la firmele cele mai mari din Ardeal. Posed limbele română, maghiară și germană în scris și vorbă. Doresc serviciu bun, plată după învoială.

Adresa:

Orăștie (Szászváros)

Da 2549-1

Post Restant Nr. 51 M. D.

ANUNȚ.

Se caută pentru prăvălia mea mixtă **un ucenic,** băiat din familie bună, care posede și limba maghiară și are cel puțin 2 clase gimnaziale ori reale.

Traian Baicu
comerciant.
Zalatna.

Ba 2541-8

S'au perdut

de șase săptămâni o iapă de 3 ani, inferată la partea dreaptă a grumazului cu Nr. 19. Părul ei e de culoare mărcă și **un mânz** mărc gălbiniu, de șapte luni. Cari dau de urma lor să se adreseze la **Florian Crăsta Boian** Egres (Torontál m.)

(Cl 2545-9)

ANUNȚ

Caut, un post de **econoamă** la vre'un preot sau domn văduv fără copii. Adresa la administrație.

(SI 2540-1)

VINURI

vechi și noul de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) **Petru Benea,** căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914

Vin alb — — —	1.40	1.15
Rizling — — —	1.50	1.20
Roșu de Miniș — —	1.80	1.30
Cartonot — — —	1.60	—

Vinuri noi din anul 1915.

Vin alb — — — —	—	.88
Rizling — — — —	—	.90
Šiller — — — —	—	.96

Vinul se expediază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie. Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

№ 2512

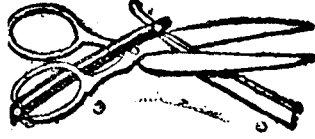
Petru Benea
 propr. și neg. de vinuri
 Világos (Arad m.)

NIC. VINTILLA

cea mai excelentă ascuțătoare artistică și pentru scobit în Ardeal, cu putere electrică.

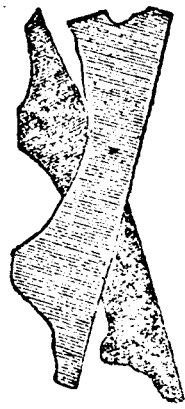
Am onoare a aduce la cunoștința on. public că am înființat în **SIBIU (Nagyszeben), str. Cisnădiei 43.**

o ascuțătoare pentru cuțite artistică și de scobit, atelier pentru nichelare și galvanizare, după cerințele cele mai moderne, unde se execută totfelul de lucrări în această branșă; execut aparate medicale, ascuțesc și nicheliez. — Pentru ascuțirea bricelor, foarfecilor și mașinelor pentru tunderea părului și barbel ofer garanția cea mai mare.

VI 1277

6 buc. briciuri trimise spre ascuțire retrimiteră acasă o fac pe cheltulala mea proprie. Nichelări, ascuțiri, reparări, lucrări de cuțitar, șlefuiți de sticlă pentru optică, se execută pe lângă garanția, cu prețuri ieftine. — Obiecte veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri ieftine.

Pielării (Go 2127)
talpe
achizite p. ghete
instrumente pentru

panofari și cismari

se pot procura mai bine la:

Gyöngy Sándor

magazin de pielărie

BUDAPEST, III., Tavasz-u. 1. sz.

Haine de vară,

pardesiuri, haine pentru bărbați, haine pentru baluri, articli de toaletă, umbrele, perdele de dantele și de pănură se curățesc și vopsesc cu multă grijă și specialitate în

stabilimentul meu industrial de vopsitorie de pănuri și de curățitorie chimică,

aranjate cu cele mai noi mașini din străinătate. — Despărțământ special pentru curățitul, vopsitul pălărilor pentru bărbați și femei. — În cazuri de moarte hainele de pănură și de mătăasă, hainele pentru bărbați etc. se vopsesc grabnic în negru. — Hainele de bărbați date spre curățire se și reparaază cu specialitate în croitoria mea specială. — Scrisori de recunoștință din toate părțile țării.

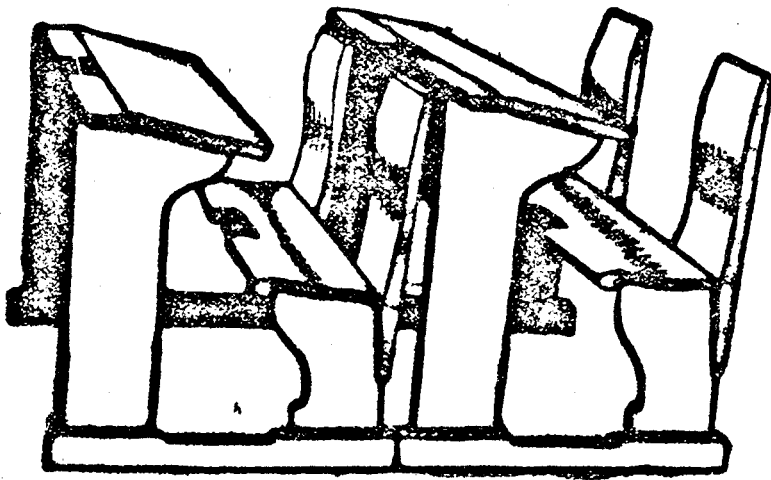
Lucza József, vopsitor de pănuri și curățitor chimic **Szeged.**

TELEFON: 994.

Prăvălie și stabiliment principal:
str. Laudon, nrul 9., colțul
pieței Valeria. (Lu 2106)

TELEFON: 994.

CORNEL JUCU

mare stabiliment pentru aranjamente moderne de șeale și birouri seriei.

LUGOS,

strada Hunyadi nr. 11 și str. Corvin 9.

Telefon 24.

Pa 763

Dufek Kálmán,

atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică

Cluj (Koložsvár), str. Hegedüs Sándor nr. 5.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc în bucate gata sau desfăcute de oală, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă. Am introdus desinfecțarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. — Comandele cu poșta conștiințioasă și punctual. — Hainele de doliu se execută cât se poate de repede.

Du 1345

CEE MAI MARE MAGAZIN DE BLĂNĂRIE

Dudás Sándor Koložsvár
Unio-utca 8.

Își recomandă în atenția on. public din localitate și provinciile bogatul său asortiment de blănării cu prețurile cele mai convenabile. Articole de fabricație proprie: mantale de blană, blane de călătorie, manșoane, beare, căcuți pentru doamni și doamne, ultima modă și lucrute cu gust. Prețuri ieftine. Primește orice lucrări de blănării pentru producerea, căptușirea, căptușirea și colorarea mantaliilor. Serviciu prompt și conștiințios. Numai marți bună și curățite de I-ai rang. (Du 1275—)

Cassa de Păstrare (Reuniune) în Săliște.

AVIZ.

La Cassa de păstrare reuniune în Săliște se primește pentru durata războiului un practicant.

Reflectanții au să trimită atestatul de maturitate dela o școală comercială eventual și alte documente până la finea lunii curente.

Preferiți vor fi cei cu praxă de bancă. Salar va primi 100 cor. la lună.

Postul va trebui ocupat îndată după alegere.

Săliște, în 12 Noembrie 1915.

**Cassa de păstrare.
Reuniune în Săliște.**

Ultoi de viie

soiu american neted și cu rădăcini, diferite soiuri, garantând pentru veritabilitatea lor, furnizează în asortimentul cel mai bogat cunoscuta și încrezuta firmă.

„Kisküküllömenti első szőlőoltvány telep”

Proprietar:

Frideric Caspari

Mediaș, (Medgyes)

comit. Târnava-mare (Nagy Küküllő m.)

Cereți preț curent ilustrat!

Acest preț curent cuprinde toate scrisorile de recunoștință sosite din diferite regiuni ale țării, în consecință înainte de a face comanda ori care proprietar de vie poate cere informații verbale sau în scris dela persoane cunoscute relativ la încrederea de care se bucură numita pepinieră.

Frisch Károly

Temesvár-Józsefváros, Hunyadi-ut 64.

Măestru de împletituri de sârmă și de site.

Execută îngrădirii de poieni, parcuri și cruci mormântale, împletituri pentru site pentru nisip și pietriș, apărătoare de schintel pentru hornuri de locomobile cu aburi, etc.

Magazin de site, sârme fine, contrapalte, pentru economie și pentru casă, — cu prețuri foarte ieftine.

(Fi 2104)

In atențiunea negustorilor!

Acoperirea trebuințelor de ciocoladă și zaharicale pentru prețuri de fabrică. :: ::

In depozit: Kugler, Heller, Túrth și Manner. :: ::

GÁBOR MIKLÓS Arad,

Piața Andrásy, colțul Salacz utca

Telefon 1059.

Telefon 1059.

(Ca 2270)

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARĂ.

1914.
18 Octomvrie

210 660 175
669 536
253 329 431
140 178 280
11 273 958
11 999 357
16 722 871
4 025 281
6 751 237
1 088 918
1 163 375
132 977 395
322 747 097
40 970 585
23 770 236
7 484 282
1185 812 020

12 000 000
37 278 470
5 579 162
581 662 432
3 810 594
5 896 745
25 089 491
455 724 492
58 770 634
1185 812 020

ACTIV

153 860 175	aur (monete)	176 875 822
—	stoc	25 220 000
100 000	metalic	260 000
56 700 000	trate și disponibil consld. ca aur	80 980 132
Argint și diverse monete		
Efecte scontate		
33 772 000	Impr. pe ef. publice	26 799 400
152 238 300	Impr. pe ef. publ. în et. crt.	47 967 900
106 405 780	din care nu s'au ridicat lei	24 851 171
23 116 729		
Imprum. Statului de 15 milioane fără dobândă (1901)		
Imprumul statului în et crt pe bonuri de tezaur 3% aur (1914/1915.)		
Efectele Capitalului social		
Efectele fondului de rezervă		
amort. imobil. mobil. și mașinilor		
Imobile		
Mobilier și mașini de imprimerie		
Cheltuieli de Administrațiune		
Efecte și alte valori în păstrare		
Bonuri de tezaur 3% aur în gaj p. Imprum. Statului		
Efecte în gaj și în păstrare provizorie		
Conturi curente		
Conturi de valori		
Conturi diverse		

1915.
10 Octomvrie 17 Octomvrie

283 205 036	283 335 954
379 368	403 162
208 976 251	207 647 886
50 228 088	49 916 129
11 273 958	11 273 958
269 014 516	270 014 516
10 697 571	10 697 576
16 373 177	16 373 177
3 915 681	3 915 681
6 752 033	6 752 033
1 109 953	1 110 013
1 053 184	1 219 147
139 188 516	138 481 216
300 000 000	300 000 000
176 182 473	176 840 657
15 854 259	16 542 504
21 751 266	21 333 031
49 520 697	49 853 039
1565 476 032	1565 709 679

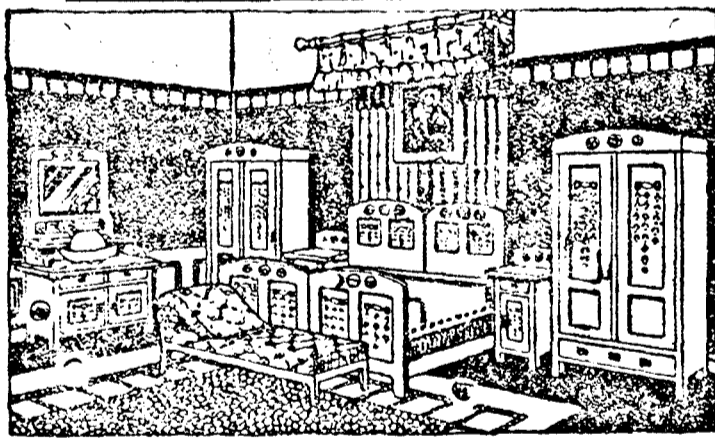
PASIV

Capital	12 000 000	12 000 000
Fond de rezervă	39 877 686	39 877 686
Fondul amort. imobil. mobil. și mașinilor	5 959 940	5 959 940
Bilete de bancă în circulațiune	742 348 835	742 950 110
Profit și Pierdere	4 902 667	4 902 667
Dobânzi și beneficii diverse	4 708 926	5 017 350
Conturi curente și recipise la vedere	67 338 525	67 508 162
Efecte și alte valori de restituit	615 370 989	615 321 873
Conturi diverse	72 968 464	72 171 891

Taxa: Scont 6%, Dobânda 7%

12 000 000	12 000 000
39 877 686	39 877 686
5 959 940	5 959 940
742 348 835	742 950 110
4 902 667	4 902 667
4 708 926	5 017 350
67 338 525	67 508 162
615 370 989	615 321 873
72 968 464	72 171 891
1565 476 032	15 657 096 79

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobile
VARȘET, strada Kudritzer numărul 44—46.

Cea mai renumita

mare fabrică de mobile
din sudul Ungariei (Versecz).

Pregătește mobilele cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de pianе excelente, covoare, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut. — (Sa 113)

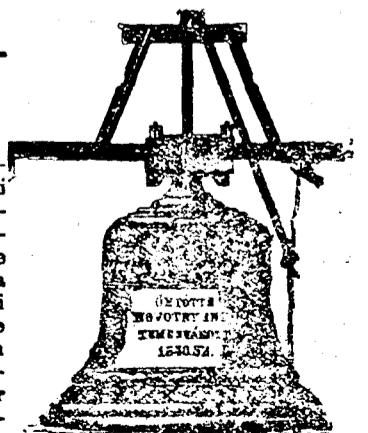
Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătoră de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

Fiul lui Antoniu Novotny, Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire CLOPOTELE GAURITE, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri și figura S și au un ton mai intensiv mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă decât cel de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kgr. este egal în ton cu un clopot de 431 kgr. patentat după sistemul vechi. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustarea de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. —

Prețuri-curente ilustrate trimit gratuit.

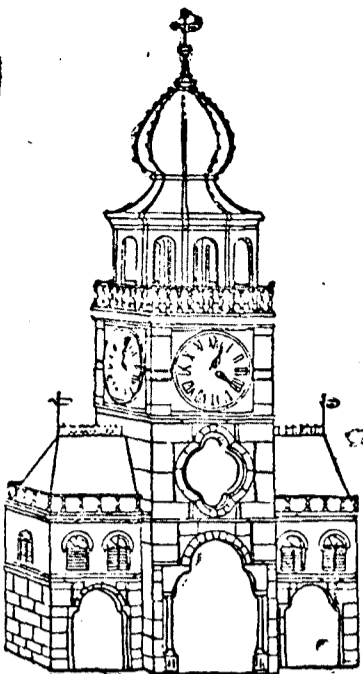
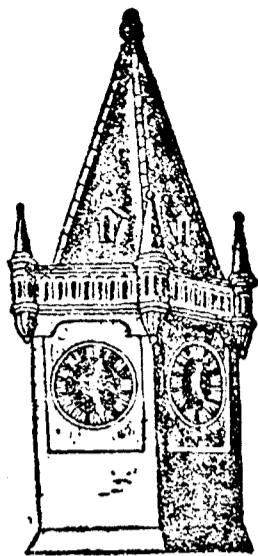
CEASURI PENTRU BISERICI,

**SZÁNTHÓ
GYULA**

fabrică de ceasuri pentru biserici

NAGYVÁRAD,
Damjanich-utca 30 szám.

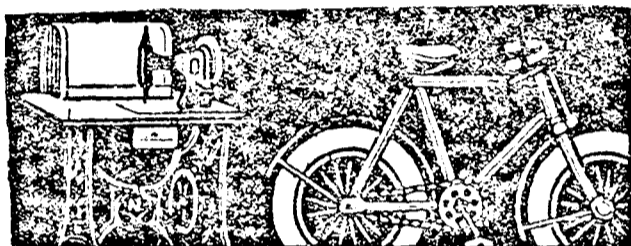
Oferă ceasuri pentru biserici cari se trag odată pe săptămână, odată la 8 zile și odată la zi, durabile și precise. Prețuri ieftine. Fabrică cu putere electrică. Garanția pe mai mulți ani. Prețurile la dorință se trimit gratis. Plăci (tablă) pentru ceasuri cari luminează noaptea, executate admirabil. — Prețuri ieftine. (Sa 88)

Liferantul diecezelor gr. or. și gr. cath.

**Intreprindere „VATT” mecanică și electrică a lui
LEITNER, Cluj, (Kolozsvár).**

Birou și magazin: Széchenyi-tér 41. (Palatul Széki).
Stabiliment: Malom-utca 8.

Va 2071

Reparări de automobile și gumă pentru automobile, mare atelier reparator de mașini de cusut, biciclete, mașini de scris, gramofone; prețuri ieftine, execuție solidă. — La comenzile din provincie nu se socotește pachetarea.

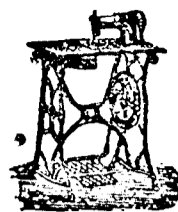
Cine se referă la acest ziar primește 100% rabat.

Ha 2186

F. HACK

mecanic

Sibiu-Nagyszeben, Dragoner-wache nr. 2.
lângă WILHELM ANDREE.

Execută totfelul de lucrări în bransa aceasta și anume: mașini de cusut, biciclete, gramofone, aparate cinematografice, aparate fotografice, instrumente speciale și brevetate, precum și introducerea curentului electric și rețea telefonică.

Serviciuprompt și conștiințios. :: :: Prețuri ieftine.

ATELIER DE CURELARIE, ȘELĂRIE și COFERARIE

ORENDT G. & FEI I W.

ODINIOARA SOCIETATEA CURELARILOR
Strada Cisnădiei 45. SIBIU, Heltauer-gasse 45.

Magazin bogat în articole pentru curățat, călărit vânat, sport și volaj, poclăzit și procovături, portmonee și bretele solide și alte articole de galanterie pe lângă prețurile cele mai moderate. CURELE DE MAȘINI, CURELE DE CUSUT ȘI LEGAT SKY (vârzobi), permanent în depozit. Toate articolele din branșele numite și reparatura lor se execută prompt și ieftin. Liste de prețuri la cerere se trimit franco. (O-9)

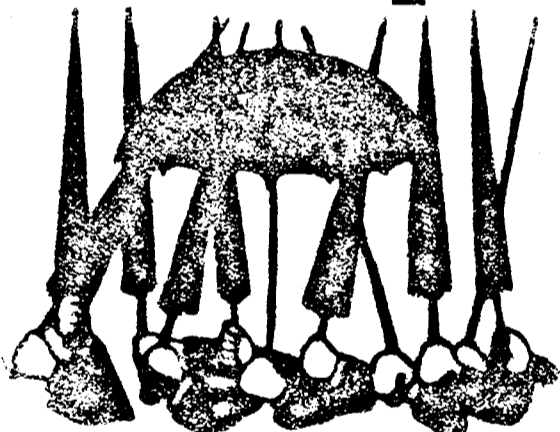
Comandele prin poștă se eșef-tuesc prompt și conștiințios.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și mai elegante

PLOIERE?

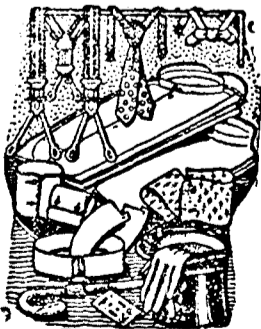

Unde se pot afla noutățile cele mai moderne — **En-tout-cas** și ploiere pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună și cele mai moderne

albituri pentru bărbați

în executare recunoscută de cea mai bună.

Cămeși de modă albe și colorate; **GULERE** și **MANGETE** albe și colorate; **BATISTE** de buzunar; **BRATELE**; **CRAVATE** pentru gulere simple și duble; **CĂMEȘI** din păr de camilă; **CIORAPI** și alți articlii de modă p. bărbați în sortiment bogat și cu prețurile cele mai ieftine se pot cumpăra dela

GUSTAV SCHMIDT

fabrică de paraplee și prăvălie de articlii de modă pentru bărbați

SIBIU (Nagyszeben), Piața mare, -palatul „Bodenkredit”.

SZLANNÁR ÉS RÓTH

intreprindere de pictură de sticlă, altare, biserici și sticlărie decorativă

Oradea-mare (Nagyvárad), Arany-János-u. 14.

(Sa 2166)

Execută foarte frumos pictarea de sticlă, biserici, altare, icoane și fresco, totfelul de lucrări de marmoră. Execută decorațiuni de sticlă, lucrări de mozaic italiene și americane. Aurituri și pictarea tablourilor staționare.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚIUNI **ARAD,** STR. ZRINYI NRUL 1/a.

Fîind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din strălînită și patrie, ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vîrsat oțelului, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare totfelul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru băneli și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine. — Executare promptă. — Prețuri moderate.